

„Bauer, ich verstehe deine Sprache nicht!“

Izredno veliko zanimanje za volilno zborovanje Kmečko-delavsko volilne zveze občine Bele zadnje nedelje v Železni Kapli je najlepše potrdilo, da se naši ljudje ne dajo zlorabljeni od gospode, pa čeprav ji je s pomočjo KDS-ovskega vodstva uspelo nekaj ljudi vpreči za sabo v svoj gosposki voz.

Belski kmetje in delavci, ki so zadnje nedelje napolnili Kolarjevo dvorano, so zato tudi navdušeno pritrjevali govornikom, ki so v svojih izjavah pokazali, da zveza med gospodo in ljudstvom ne more biti narodna in da gospoda nikdar ne bo niti ne more ščititi koristi delovnega človeka. Pač pa obratno! Star slovenski pregovor pravi, da bo šele tedaj dobro, ko se bosta razumela kmet in delavec. To ne velja le za občino Belo, temveč na splošno. In prav pri nas na Koroškem se je pokazalo, kje so glavni nasprotniki delovnega ljudstva, ne glede na narodnost. Ista gospoda, združena v VdU-ČVP, s katero se družijo pod vodstvom KDS-a Švegl in njegovi, so glavni propagatorji proti dvojezični šoli. Že pred volitvami so se znašli v posebnem odboru proti poskusom naše gospodarske okrepitve, danes pa kličejo v povezavo vso šovinistično in klerikalno reakcijo proti nevarnosti »slovenizacije« po Socialistični stranki Avstrije. Jasno, da ne morejo jasno povedati, da so proti socialni zaščiti in socialni enakopravnosti delovnega človeka, zato poudarjajo prvo in jasno izpovedjo, da velja njihova borba vsem zavistnim, ki se borijo proti njim ali za narodnostno enakopravnost.

Ko je tov. Blaž Singer temeljito obravnaval z lepo zvonečim, toda popolnoma nerealnim programom te nenavadne »krščanske volilne zveze« in pokazal na zgodovinsko vlogo in delo grofov Thurinov, ki so pograbil v teku let kar 52 malih kmetij in ki še danes razpolagajo z velikim številom odvisnih kmetov in delavcev, so se oglasili k besedi vsi vprek in prikazovali vedno nove primere zlorabe

(Dalje na 8. strani)

Tako bomo v nedeljo glasovali

V soboto, dne 6. t. m., je zasedal v Celovcu Pokrajinski odbor Demokratične fronte delovnega ljudstva, ki je odobril poročilo sekretarja o pripravah za občinske volitve in ugotovil, da so krajevni predstavniki Demokratične fronte v večini občin na ozemlju dvojezičnega šolstva uresničili sklepe in smernice, ki so

bile podane in sprejete na občnem zboru Demokratične fronte dne 9. 1. 1954.

Iz sekretariata DF DL.

*

Kot rezultat pripravljalnega dela so bile na široki demokratični osnovi ustvarjene v sledečih občinah naslednje samostojne volilne skupine:

Občina:	Ime volilne skupine:
Bekštanj	Gospodarsko združenje
Bela	Kmečka-delavska volilna zveza občina Bela
Bilčovs	Zveza kmetov in delavcev
Bistrica pri Pliberku	Stranka kmetov in delavcev
Blato	Skupna lista kmetov in delavcev
Dobrla vas	Gospodarska lista
Hodiše	Gospodarska stranka
Kotmara vas	Imenska lista Pak Miha
Libuče	Kmečka in delavska gospodarska zveza
Loga vas	Zveza kmetov in delavcev
Medborovnica	Zveza kmetov in delavcev
Radiše	Gospodarska stranka
Rožek	Stranka kmetov in delavcev
Slovenji Plajberk	Lista kmetov in delavcev
Straja vas	Skupna lista
Svetna vas	Gospodarski blok
Škocijan	Imenska lista Kačnik Miha
Škofiče	Kmečka in delavska stranka za Škofiče
Zgornja vesca	Zveza kmetov in delavcev
Žitara vas	Gospodarska lista

Obvestilo

V petek, dne 19. marca 1954, ob 9. uri dopoldne bo v Delavski zbornici v Celovcu, Bahnhofstrasse

občni zbor

Zveze slovenskih žena

Žene, pridite na vaš občni zbor, kjer se bomo posvetovali o vseh naših perečih zadevah. Na občni zbor so kot gostje povabljeni tudi predstavnice ženskih organizacij iz Ljubljane, Trsta in Gorice.

Po končanem občnem zboru bo izlet v Sekiro ob Vrbskem jezeru. Ogledale si bomo novo in lepo združeno zgradbo ter preživele nekaj časa v domači družabnosti.

Pokrajinski odbor
Zveze slovenskih žena

V Bistrici v Rožu bodo narodno zavedni volivci podprli napredne kandidate na krajevni listi domačinov proti združeni šovinistični klerikalni »Arbeitsgemeinschaft — Delovni skupnosti«, v St. Jakobu v Rožu pa napredne zavedne kandidate na listi domačinov proti klerofašistični »Kärntner treue Arbeiter-Bauern- und Wirtschaftspartei«.

V občinah Marija na Zilji, Sele, Vovbre, Žvabek in drugih občinah kandidirajo na listi Socialistične stranke tudi narodno zavedni Slovenci, vsled česar napredni zavedni Slovenci niso postavili svoje samostojne liste, temveč bodo glasovali v smislu sklepa občnega zbora Demokratične fronte za Socialistično stranko.

Prav tako bodo v vseh ostalih občinah, kjer bi samostojni slovensko-napredni nastop pomenil le cepitev in slabitev demokratičnih sil, narodno zavedni poštenu Slovenci podprli Socialistično stranko proti združenju ali pa tudi ločeno nastopajoči nemško šovinistični in slovensko-klerikalni reakciji. Predvsem velja to za občine Ledence, Šmarjeta v R., Galicija, Globasnica, Ruda, Borovlje, Pliberk, Železna Kapla, St. Peter na Vašinjah, Otok, Podkloster, Lipa, Vernberk in večino občin ob jezikovni meji na severu in zapadu.

Dunajski Tanjug ne bi smel nasedati izmišljotinam reakcije

V zvezi z občinskimi volitvami so v zadnjih tednih razširjali različni listi, zlasti pa OeVP-jevska „Volkszeitung“, KLS-ovski „Tendnik-Kronika“, VdU-jevska „Neue Front“ ter „neodvisna“ „Salzburger Nachrichten“ popolnoma izmišljene in neresnične vesti o stališču Demokratične fronte delovnega ljudstva za občinske volitve. Lažnivo poročanje teh našemu ljudstvu sovražnih listov očitno služi varanju javnosti. Toliko bolj nerazumljivo pa je, da je izšlo dne 7. t. m. v „Slovenskem poročevalcu“ poročilo Tanjuga na Dunaju, v katerem so enostavno navedeni izmišljeni podatki o udeležbi koroških Slovencev na občinskih volitvah, kakor jih je tendenciozno zapisala „Salzburger Nachrichten“. Slično kakor „Salzburger Nachrichten“ navaja Tanjugov dopisnik na Dunaju, da je „Demokratična fronta koroških Slovencev pozvala svoje člane, naj glasujejo za poslance socialistične stranke“ in da je bila „v 7 občinah sestavljena skupna lista s „slovensko krščansko demokratsko unijo.“

Kmetje!
Kmečka mladina!

Ne zamudite letošnji kmetijski visokošolski teden v Sekiri!

Spored predavanj je objavljen v današnji številki Slovenskega vestnika na 7. strani.

Izjava novega šefa Urada za zvezo FLRJ v Celovcu

Pred kratkim je prevzel dolžnost šefa Urada za zvezo FLRJ v Celovcu svetnik ambasade FLRJ tov. Dušan Bravničar.

Tov. Dušan Bravničar je po rodu Slovenec, doma iz znanega industrijskega središča Hrastnika pri Trbovljah. Že kot

in zapiran. V 1941. letu je bil med organizatorji narodno-osvobodilne borbe v Ljubljani in do osvoboditve 1945. leta pri partizanskih enotah. Je vojni invalid in rezervni polkovnik JLA. Poleg pomembnih političnih funkcij, ki jih je vršil prehodno v Sloveniji, kjer je član glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva in kandidat centralnega komiteja Zveze komunistov, je tov. Dušan Bravničar več let v službi Sekretariata za zunanje zadeve v Beogradu in v inozemstvu. Sedaj prihaja iz Beograda.

Na prošnjo urednika našega lista je podal tov. Dušan Bravničar naslednjo izjavo:

Izkoriščam priliko, da najprej pozdravim prebivalce lepe Koroške tako slovenske kot nemške narodnosti, katerim želim, da bi si v medsebojnem prijateljstvu ustvarili kar najlepše življenje ter v bodoče še več prispevali k zblizanju in prijateljstvu naših dveh sosednjih narodov in držav. Smatram da lahko to ogromno pomeni za konsolidacijo v tem delu Evrope, za učvrstitev miru ter za nadaljnji pro-

cvit blagostanja delovnih ljudi na obeh straneh.

Naš urad za zvezo v Celovcu je ves čas svojega obstoja podpiral takšna stremjenja ter s svojim delom dal dober prispevek vezem in stikom, ki jih iskreno pozdravljajo vsi razumni ljudje. Lahko samo ponovno zagotovim, da bo naš Urad za zvezo takšna stremjenja ne samo nadalje podpiral, temveč da jih bo smatral za eno svojih glavnih nalog. Mislim, da bomo lahko najbolj zadovoljni z našim bodočim delom, če bodo preko Koroške — kot se je izrazil moj predhodnik — vodili še številnejši in trdnejši mostovi prijateljstva in dobrega sodelovanja med našima sosednjima narodoma in državama — Avstrijo in Jugoslavijo.

Z zadovoljstvom morem ugotoviti, da je v zadnjih letih do neke mere že popustila tista nacionalno-šovinistična prenapetost — čeprav je je žal še vedno preveč — prenapetost, ki je zastrupljala mirno sožitje dveh narodnosti in ki je povzročila nemalo krivic tukajšnji slovenski manjšini. Trdno upam in želim, da takih pojavov ne bo treba več omenjati ter da bodo ostali le spomin na nepreudarjeno in nepremišljeno politiko, od katere nedvomno nima nihče resnične koristi, vsi skupaj pa samo škodo.

srednješolec se je vključil v delavsko revolucionarno gibanje, zaradi česar je bil od starih jugoslovanskih oblasti preganjan

in zapiran. V 1941. letu je bil med organizatorji narodno-osvobodilne borbe v Ljubljani in do osvoboditve 1945. leta pri partizanskih enotah. Je vojni invalid in rezervni polkovnik JLA. Poleg pomembnih političnih funkcij, ki jih je vršil prehodno v Sloveniji, kjer je član glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva in kandidat centralnega komiteja Zveze komunistov, je tov. Dušan Bravničar več let v službi Sekretariata za zunanje zadeve v Beogradu in v inozemstvu. Sedaj prihaja iz Beograda.

300 milijonov kreditov za kmetijstvo

Ko ponehavajo subvencije in krediti Marshallovega plana v avstrijskem gospodarstvu — ki so pripomogli bolj posameznim veleagrarcem do profitov kot pa avstrijskemu kmetijstvu na noge — pripravljajo ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo skupno z združeno centralno banko nadaljnjo pomoč kmetijstvu. Ta pomoč bo obstojala v dodelitvi pocenjenih posojil v skupnem znesku 300 mil. šilingov in je namenjena predvsem za nadaljnjo mehanizacijo in racionaliziranje kmetičke proizvodnje, to se pravi za pocenitev in olajšanje njihovega dela na polju, v hlevu in v gospodinjstvu. Nadalje so posojila predvidena za kmetijske gradnje (naprave za sušenje žita, silosi za zeleno krmo in krompir, gnojšišča in gnojevkine naprave ter gradnje in zboljšanja gospodarskih poslopij), za dokup potrebne plemenske živine in za zboljšanje prevoznitva na kmetiji.

Ti krediti pa so namenjeni tudi kmetijskim združenjem za kratko- in srednjeročne kredite ter za dokup plemenske živine.

Predvideno je, da bodo kredite dodeljevale Kmetijske zbornice skupno s kreditnimi združenji. Krediti bodo dosegli višino v zneskih nad 3.000 šil. za dobo štirih let. Obresti bodo zelo nizke — pravijo 2%, — del obresti bo krilo kmetijsko ministrstvo iz državnih sredstev.

Iz gledišča, da so v kmečkih obratih proizvodni stroški previsoki in da primanjkuje delovne sile, ti krediti, ki bodo dosegli višino za vse navedene ukrepe od 1. 1. 1954 naprej, v resnici lahko prispevajo k sanaciji kmetij, ki so v zadnjih dveh letih vsled padca cen živine in krompirja ter pojemanja zaloga lesa v kmečkem gozdu prišle v gospodarsko stisko. Ti krediti res tudi lahko pomagajo premostiti kmečkimi družinam težave pri prodaji svojih pridelkov, ki jih bo povzročila sedanja in poznejša razširitev liberalizacije uvoza med 16 državami evropske plačilne unije. Ti krediti pa tudi lahko pripomorejo k potrebni preusmeritvi kmetovanj na mali in srednji kmetiji kot nadaljnjemu sredstvu za pocenitev in olajšanje proizvodnje.

Za vse te možnosti pa je po dosedanjih izkušnjah osnovni predpogoj, da si pristojna mesta osvojijo spoznanje, da je bila dosedanja politika subvencioniranja in kreditov v kmetijstvu v osnovi napačna. Pristojna mesta morajo prenehati z upoštevanjem političnega protekcionizma s strani OVP in njenega Bauernbunda. Tako dosedanja politika je v kmetijstvu povzročila, da imamo n. pr. v hektarskih donosih pšenice razlike med 12 in 50 q, v molznosti pa med 1000 in 4000 l hlevskega povprečja na kravo in leto. Dosedanji načini subvencioniranja so vzrok, da so potrebe po hranilih sicer krite, da pa

večina kmetov s cenami nima kritih stroškov proizvodnje, medtem ko delajo stalno privilegirani krogi agrarcev pri prodaji velike profite.

Zagotovljeni krediti bodo izpolnili svoj namen samo, če bo pri dodeljevanju določal edino register, kdo je doslej že dobil podpore, kdo jih pa še ni dobil. To poudarjamo predvsem zaradi prilik na Koroskem in zaradi tega, ker zadevne smerice dajejo polnomočje kmetijskim zbornicam in združenim kreditnim zavodom

pravico do samostojnih odločitev in ureditev.

Vsi, predvsem pa naši zastopniki v kmetijski in v okrajnih kmečkih zbornicah, bomo morali bdeti nad tem, da gospodnje Gruber, Maierhofer in podobni s temi krediti ne bodo delali po stari navadi. Denarji, ki so tukaj zagotovljeni, so tudi produkt dela naših kmetov in naših združenj, zato ne bomo dopustili, da bi nas kdorkoli z njimi prikrajševal.

—až.

Na Dunaju so odkrili spomenik

učenjaku jugoslovanskega rodu Vatroslavu Jagiču

Ob 30 letnici smrti so 1. marca odkrili na dunajski univerzi spomenik znanemu slavistu jugoslovanskega rodu Vatroslavu Jagiču, ki je kot znanstvenik deloval v Zagrebu, Odesi, Petrogradu, Berlinu in na Dunaju. Slavnosti dunajske univerze so se udeležili tudi jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Vučinič, gradiščanski deželni glavar dr. Karal, predstavnik avstrijskega prosvetnega ministrstva, zastopniki beograjske in zagrebške univerze, ravnatelj staroslovanskega instituta v Zagrebu mons. dr. Ritig ter predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar. Po slavnostni seji v senatni dvorani je odkril rektor univerze dr. Schönbauer v arkadah univerze spomenik — doprnski kip — umetniško delo svetovnoznanega jugoslovanskega kiparja Ivana Meštroviča. Zivljenjsko delo in osebnost

velikega slavista je orisal profesor slavistične stolice dunajske univerze dr. Jagodič, jugoslovanski slavisti in znanstveniki pa o poudarili pomen Jagičevega znanstvenega dela za spoznavanje kulturnih stvaritev jugoslovanskih narodov in za utrditev kulturnega sodelovanja med Jugoslavijo in Avstrijo. Nato so položili vence zastopniki dunajske akademije znanosti in umetnosti, staroslovanskega instituta v Zagrebu, beograjske univerze ter zastopnik Istre — domovine Jagiča. Kot prijatelj in učenec se mu je oddolžil prof. dr. Mihovil Abramovič, ki je dejal: — kljub oddaljenosti od domače Istre si ostal njen sin in ni bilo leta, da bi ne obiskal Istro na Jadranu. Največjo boleščino pa trpel, ko je italijanski fašizem vzel ljudstvu šole ter prepovedal materino govorico. Slava tvojemu spominu — slava velikemu sinu Istre.

SIRIJA — vroča arabska tla

Sirija ali arabsko El Šam je bila do 1918. leta del turškega cesarstva v Aziji. Od leta 1920 pa je bila mandatno, to je skrbstveno ozemlje Zveze narodov in sicer francoski mandat. Decembra 1941. leta pa so Francozi proglasili neodvisnost Sirije. Prenos neodvisnosti na Sirijo je bil izvršen šele 1944. leta, medtem ko so francoske čete zapustile to pokrajino 1946. leta. Ozemlje obsega skoraj 185.000 km² ter ima okoli 3.250.000 prebivalcev. Med njimi tvorijo večino muslimanski Arabci.

Zahvaljujoč svojemu geografskemu položaju — saj leži Sirija na severozapadnem delu arabske Azije — spada ta dežela v vrsto prvovrednih tranzitnih ozemelj. Preko nje je vodila pot vseh velikih osvalcev od starih Egipčanov, Asircev, Babiloncev in Aleksandra Velikega tja do Rimljanov, Arabcev in turških Sultanov.

Od celotne površine je 12 odstotkov obdelovalne 21% travnikov, 2% gozdov, ostalo pa je neizrabljeno in zaenkrat nedonosno. Sirija uvaža mineralne proizvode, električni material, stroje in vrsto

živil. Toda tudi njena zunanja trgovina se polagoma razvija. Poleg žitaric in bombaža, ki tvorita najvažnejša izvozna artikla, izvažata še razne tkanine, kože, čreva, olje tobak, južno sadje in podobno. Zadnja štiri leta pa so se Sirijci nagnili posebno h gojenju bombaža. Kot izrazito poljedelska država je Sirija pričela uvajati v poljedelstvo v zadnjih letih tudi mehanizacijo. Po preteku francoskega skrbništva je začela Sirija stremeti za tem, da bi se, kar je moči, prej industrializirala. Že 1945. leta so s tem namenom v bližini Damaska pričeli graditi prve tovarne in to za nogavice, modernizirali in razširili so tudi tovarne za cement, steklo in druge. Pravijo, da bo tovarna stekla preskrbovala s tem proizvodom ves bližnji vzhod.

Ko je bila vzpostavljena svobodna republika, v deželi ni manjkalo priložnostnih revolucij, strmoglavljanja vlad in podobnih nemirov. Z državnim udarom 29. 11. 1951. leta pa je prišel na oblast general Šišakli. Po reformah in ukrepih, ki jih je izvedel, je Šišaklijev režim dokaj podoben Naguibovemu režimu v Egiptu. Tako je med drugim Šišakli odpravil fevdalni naslov paše, begov, izrinil verske prvake iz praktičnega političnega življenja, prepovedal uporabo džami (muslimanskih cerkev) za politične namene, ter ostro nastopil proti špekulantom in korupciji. Nemalo je napravil tudi za izboljšanje domače industrije. S posebnim zakonom je omejil dejavnost podjetij, ki smejo obstojati samo, če je 60% kapitala in 2/3 uprave v rokah domačinov oz. države. Pod njegovim vodstvom so začeli graditi veliko pristanišče Latakija, katerega izvedbo so izročili jugoslovanskim podjetjem. Vendar pa za ustvaritev agrarne reforme njegov režim ni pokazal zadosti odločnosti in doslednosti. Šišakli je tudi iniciator »gibanja za osvoboditev arabskih narodov«, čigar program je obsegal boj za osvoboditev arabskih narodov izpod imperializma in kolonializma. Z velesilami si je bil pogosto v laseh, pri raznih uporih so tuje sile skoraj vedno imele svoje prste vmes.

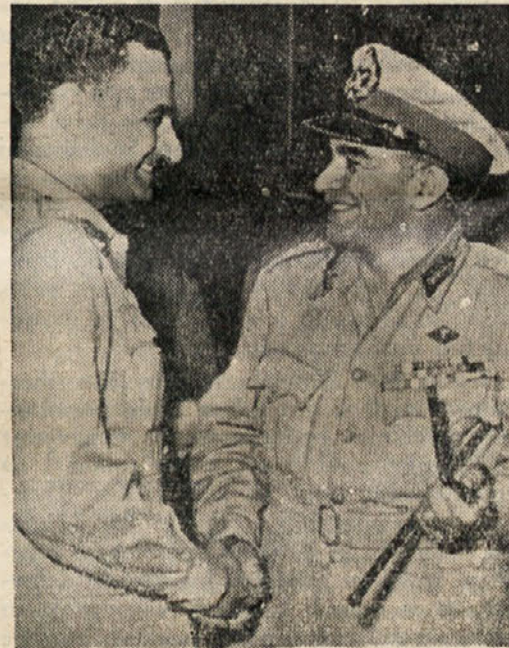
26. 2. t. l. pa se je nenadoma razširila vest, da so z državnim udarom odstranili generala Šišaklija, ki je — da bi preprečil prelivanje krvi — z letalom zapustil deželo. Ob tej priliki so ustanovili »revolucionarni vojaški komite«, katerega poveljnik je polkovnik Mustafa Handun. Po zadnjih poročilih pa so se razne politične stranke sporazumele ter imenovala za novega predsednika Hasem Atasija, ki je bil

Pred spremembami v Egiptu

Kakor znano je prišlo pred dobrim tednom v Egiptu do presenetljivega dogodka, ko so zarotniki iz vrst oficirjev nenadoma odvzeli predsedniku republike, ministrskega in revolucionarnega sveta generalu Naguibu vse funkcije ter ga obsodili na hišni zapor. Njegovi prejšnji najboljši sodelovalci so čez noč postali njegovi najhujši nasprotniki in mu očitali, da je izdajalec revolucije. Na njegovo mesto je stopil polkovnik Nasser, ki mu prisojajo več revolucionarnosti. Toda kaj kmalu se je Naguib — ob ploskanju ljudstva, kar so imenovali izraz volje naroda — iz hišnega zapora spet povrnil na predsedniško mesto in zavzel vse prejšnje funkcije, samo mesto ministrskega predsednika je prijateljsko odstopil Nasserju, da bi tako pomiril oficirske zarotnike.

Ozadje tega dogodka je vsekakor treba iskati v dosednji politiki Naguiba, ki doslej še ni izpolnil vseh obljub, danih ob strmoglavljanju kralja Faruka. Tako na primer še niso bile do kraja izvedene socialne reforme in tudi o volitvah poslancev za parlament ni bilo govora, marveč se je revolucionarno-osvobodilno gibanje vsebolj zožilo v diktaturo oficirskega kroga. Temu nezdravemu stanju hoče odločno napraviti konec novi predsednik vlade Nasser, ki je napovedal nove volitve, amnestijo za politične obsojence, novo ustavo, volilno pravico za ženske in druge važne spremembe. Najkasneje 23. julija se naj bi sestala ustavodajna skupščina, kateri bo revolucionarski svet izročil svojo oblast.

Pri teh svojih reformah je Nasser pokazal, da ima resne namene, kajti že takoj naslednjega dne, ko je napovedal amnestijo za politične obsojence, je bilo odpuščenih na svobodo večje število obsojencev, medtem ko so druge prepeljali iz zapora v privatne bolnišnice. Sploh bodo revidi-

General Naguib in Abdel Nasser si po ogledanih valovih nedavnih dogodkov spet segata v roke (AND)

rane vse obsodbe, ki jih je izreklo revolucionarsko sodišče, kateremu tudi ne bodo več predlagali nobenih novih zadržev.

Ministrski predsednik Nasser ter nekaj drugih oficirjev-članov revolucionarskega sveta so sklenili, da bodo podali ostavko na vse položaje v vojski, da si s tem pridobijo pravico do kandidiranja.

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — Po pravilih varnostnega sveta mu predseduje vsak mesec delegat druge države. V tem mesecu je predsednik sej Varnostnega sveta turški delegat Selim Sarper.

New Delhi. — Predsednik republike Sri Nehru je nedavno v indijskem parlamentu izjavil, da ameriške delegacije, ki naj posreduje v sporu med Indijo in Pakistanom glede pokrajine Kašmir, ne more več smatrati kot nevtralne, ker Amerika dobavlja orožje Pakistanu. Istočasno je Nehru odklonil ponujeno ameriško vojaško pomoč Indiji. S tem je v parlamentu žel mnogo odobravanja.

predsednik republike do 2. 12. 1951, ko je prišel na oblast general Šišakli.

Iz vsega tega je razvidno, da postaja Srednji vzhod čedalje bolj vroč in so bržkone dogodki v Siriji še uvod v dolgo in težavno obdobje preobrazbe na Srednjem vzhodu, nikakor pa ne konec krize, ki jo je bilo že dalj časa čutiti na območju Srednjega vzhoda.

Fašist Franco sanja o Gibraltarju

Arabska naselbina iz leta 711, imenovana po vojskovodji Tariku, ki je zgradil trdnjavo — to je današnji Gibraltar. Od 1462. leta je bil španska last, a 1704 leta so ga zasedli Angleži, v čigar posesti je — kot znano — še danes. Ves kraj je prav za prav ena sama trdnjava na skali, katere površina meri 5 km² in ki jo od vseh strani oblija morje, izvzemši severne strani, kjer ga ozek pas zemljišč veže s kopnim. Brez vojaških enot šteje okoli 25.000 prebivalcev.

Gibraltar je bil prvotno važen zaradi trgovine. V pristanišču so se zbirale ladje, ki so plule v Afriko ali nazaj. Po otvoritvi Sueškega prekopa in uvedbi parnikov pa je postal Gibraltar važen tudi kot skladišče za premog, medtem ko je danes eno pglavitnih oporišč britanskega imperija na sredozemski poti v Indijo.

Med drugo svetovno vojno je bil Gibraltar dalj časa edina točka na evropskem kontinentu, ki so jo držali Angleži, toda trdnjava je bila le malo pomembna, ker so letališče, zgrajeno na pečini, ves čas opazovali Nemci, medtem ko je samo trdnjavo osvetljevala španska okolica.

Španci so že večkrat skušali pridobiti si Gibraltar, dasi so bili vsi njihovi poizkusi zaman. Zadnje čase pa se je general

Franco vidno ojunail, posebno še, ko so ga Združene države Amerike vključile v ozemlje tako imenovane obrambne skupnosti Zapada. Z vsemi mogočimi brigami je začel siliti Franco v vprašanju Gibraltarja v osprejje. Vest, da bo kraljica Elizabeta na svojem potovanju po kolonijah in dominionih obiskala tudi Gibraltar, je Franco izkoristil tako, da je naščuval nekaj tisoč privrženih mu študentov k demonstracijam, medtem ko je sam zaprosil angleško vlado, naj kraljica ne obišče Gibraltarja. Španska vlada se je prav tako obrnila na London s ponudbo, naj bi uredili zadevo v zvezi z obiskom kompromisno. Nekateri španski časopisi žele javnosti vsiliti prepričanje, da je Gibraltar za Anglijo sedaj strateško in gospodarsko brez pomena, ker Anglija ne razpolaga s španskim zaledjem. Ni dvomiti, da je trdnjava, ki straži izhod iz Sredozemskega morja na Atlantski ocean madridskega diktatorju trn v peti, saj si s pridobitvijo Gibraltarja obeta učvrstiti svoj zasovraženi klerofašistični režim. Toda odločno stališče Angležev, ki jim je Gibraltar zaradi mornarice vsekakor pomemben, daje dovolj upanja, da se Francu kljub opori na ameriške dolarje ne bo posrečilo ugrabiti Gibraltarja.

Dokumenti govore...

O raznarodovalnem stremljenju tržaškega škofa Santina

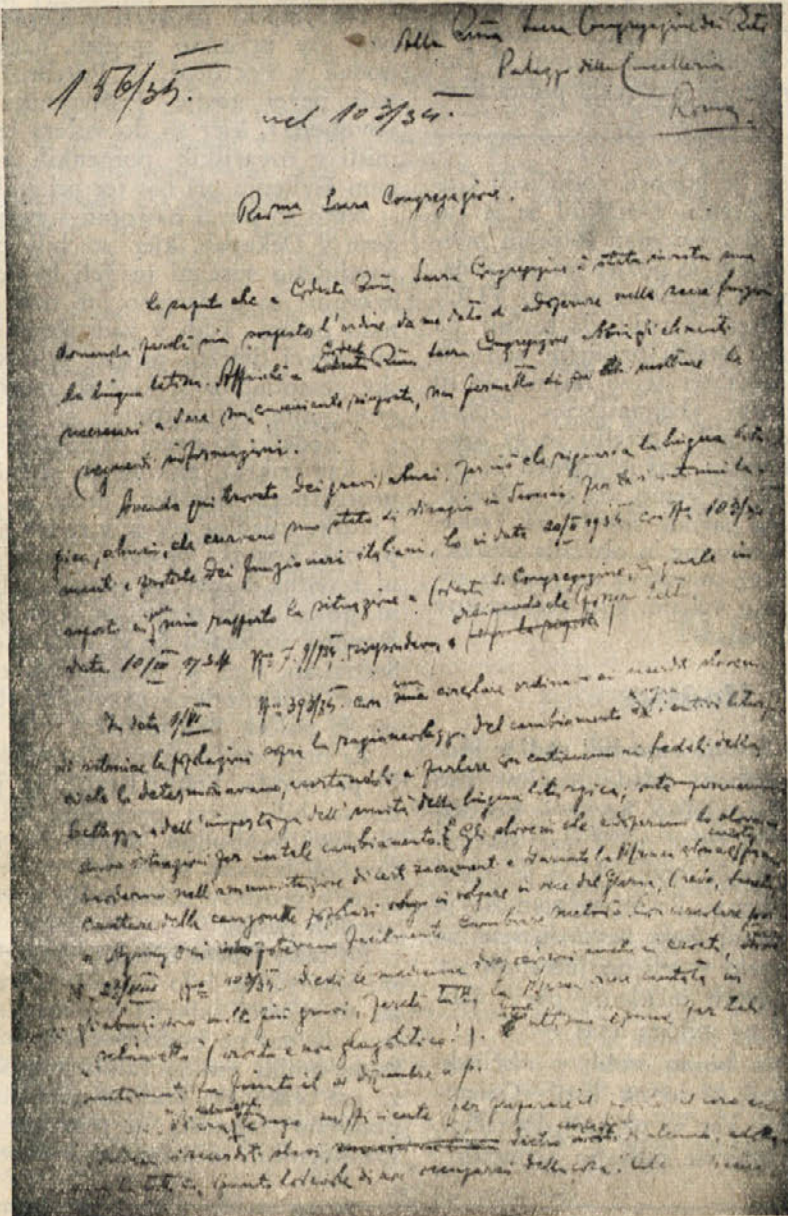
(4. Nadaljevanje)

Vendar pa je škof Santin že na podlagi prvega sprejetega sporočila (od Giuseppe Deltona — op. ured.) poslal sv. obredni kongregaciji obširen spis št. 156/35, s katerim je hotel preprečiti sprejem spomenice slovanskih duhovnikov. V omenje-

nem spisu škofa Santina so zlasti zanimivi naslednji odstavki: (Zaradi preobsežnosti klišeja objavljamo samo prvo polovico tega originalnega Santinovega pisma sv. obredni Kongregaciji.)

Bilo je torej dovolj časa, da bi se pripravilo ljudstvo. Namesto tega pa so si slovanski duhovniki pod vplivom nekaterih prisvojili nebvalevreden način, da se za zadevo niso brigali. Nekateri so prečitali okrožnico iz prižnice zelo na hitro, a drugi niso napravili niti tega. Ljudstvo ni razumelo ničesar in je v nekaterih krajih dobilo vtis, da se mu odvzema slovanska pridiga — — —

— — — Ker sem tu našel težke zlorabe, ki se tičejo liturgičnega jezika, zlorabe, ki so tvorile neprimerno stanje v škofiji zaradi stalnih negotovanj in pritožb italijanskih funkcionarjev, sem dne 20. 2. 1934 šte. 103/34 to stanje iznesel v svojem poročilu sv. kongregaciji, katera mi je dne 10. 3. 1934 pod šte. F 9/934 odgovorila z ukazom, da se jih naj odstrani.

Dne 1. 6. šte. 393/3 sem z okrožnico ukazal slovenskim duhovnikom, naj podučijo ljudstvo o potrebi spremembe in o liturgičnih vzrokih, ki spremembo terjajo spodbujajoč jih naj vernikom govorijo z navdušenjem o lepoti in važnosti skupnega liturgičnega jezika; istočasno sem dajal navodila za te spremembe. Slovenci, ki uporabljajo moderno slovenščino pri upravljanju raznih zakramentov in med slovesno peto sv. mašo, pojejo ljudske pesmi v vulgarnem jeziku, namesto „Gloria, Credo, Sanctus et Agnus Dei“. Nato sem z okrožnico 23. 8. šte. 103/34 dal iste uredbe tudi Hrvatom, med katerimi so zlorabe dosti bolj težke, kajti vsa sv. mašo pojejo v „schiavetto“ (staroslovanskem jeziku — op. ured.) Kot zadnji rok za to spremembo je bil določen 31. december preteklega leta.

Odgovor sv. obredne kongregacije je bil kar se da hiter. Že 22. 2. 1935 mu je tajnik kongregacije sporočil, da dosedaj ni prispela nobena spomenica ter da ostane vse v veljavi kot je bilo predpisano. Vsebina tega pisma je bila sporočena po škofu Santinu nekaterim duhovnikom kot na primer dekanu v Jelšane in Huše.

Še predno je prejel pismo od sv. obredne kongregacije, je škof Santin januarja 1935 zahteval od vseh slovanskih župnikov in kaplanov, da morajo potrditi na posebnem obrazcu, ki je nosil njegov podpis in pečat škofijske kurije, »da so sprejeli, prečitali in vzeli na znanje okrožni-

co z dne 28. januarja 1935 šte. 92/35«. V tej okrožnici jih je škof Santin opominjal, da je s 1. januarjem stopilo v veljavo, da mora biti liturgični jezik vedno samo latinski. Zaradi tega se bo smatral vsak prekršek kot dejanje neubogljivosti in to zelo težke. Potrebno je, da se dana odredba s strani vseh in popolnoma izvrši.

Potem, ko je sprejel pismo sv. obredne kongregacije, je škof poklical v Reko slovanske duhovnike enega po enem, kjer so morali pod grožnjo težkih kanoničnih kazni podpisati naslednjo izjavo:

„Podpisani obljubljam kot se zavezuje duhovnik, da bom tekom tega leta izpolnil dekret sv. obredne kongregacije z dne 10. marca 1934 šte. F 9/934 kot tudi škofjovske okrožnice z dne 23. avgusta 1934 šte. 103/34. prizadevajoč si, da z vso potrebno potrpežljivostjo in previdnostjo obrazložim ljudstvu čisto verske in liturgične vzroke ukrepov in poizkušajoč s pastirsko gorečnostjo, da bi se ljubilo mater Cerkev tudi kadar se modro postavlja kakšno stvar, ki kakor koli zahteva žrtve.

Reka, dne 1935
Coram me!
Škofjovska Kurija.

Podpis
škof

Slovanski duhovniki, čeprav niso vedeli, da odgovor, ki ga je prejel škof Santin od Sv. obredne kongregacije, ni bil odgovor na njihovo spomenico, se takšni nepravični zahtevi niso mogli podvreči. Zaradi tega so poslali škofu Santinu dne 22. 12. 1935 dva memoriala (spomenici — op. ured.), proseč ga, naj ju pošlje merodajnim višjim cerkvenim oblastem v Rim. Način, s katerim je škof Santin uslišal želji svojim duhovnikom, ki so mu zaupali, je najboljši dokaz njegovih moralnih vrednot. Obe spomenici sta bili namreč spremljeni z njegovim pismom, v katerem pravi, da pošilja spomenici samo zaradi tega, da duhovnikov ne bi spravil v nevoljo. Nadalje pravi, da je škofija v Italiji in ne v Jugoslaviji, torej mora slediti pravilu univerzalne cerkve in ne izjemam in privilegijem jugoslovanskih škofij. Med drugim pravi dvakrat tudi, da bi se sprememba morala izvršiti že z 2. januarjem ter prosi, naj se mu odgovori čim prej. Iz vsega njegovega pisma pa je jasna njegova zahteva, da naj ostanejo vse odredbe v veljavi. Ker še ni prejel odgovora, je s svojim pismom škof Santin dne 18. februarja 1936 ponovno prosil za takojšen odgovor. Sv. obredna kongregacija je pripravila odgovor že 31. januarja 1936, ven-

dar ga je odposlala šele 22. februarja 1936. Odgovoru je priložila še pismo, ki naj ga škof pošlje v vednost župnikom v Beršče, Moščinice, Veprinac, Rukavac, Klano, Bergud, Mune in Vodice. V tem priloženem pismu je bilo rečeno, da ostane v veljavi dekret te kongregacije z dne 18. decembra 1906 ter da dovoljuje (sv. obredna kongregacija — op. ured.), da se po petem latinskem pismu in evangeliju pojejo isti tudi v hrvaščini. Nadalje poziva duhovnike, naj obrazložijo odredbe vernikom, da bi jih tudi oni prijazno sprejeli.

Nasprotja med škofom na eni ter duhovniki in vernimi Slovani na drugi strani pa so se nadaljevala, ker je to vprašanje (tradicionalne uporabe slovanskega jezika v cerkvi — op. ured.) zavzemalo prav v tem času ostre oblike. Ker se niso vsi slovanski duhovniki podredili škofovim odredbam, je dal škof Santin objaviti v »Bollettino del Clero« (duhovniškem glasilu — op. ured.) šte. 696/1936 z dne 1. 11. 1936, da se predlaga odstavitev vseh duhovnikov reške škofije, ki bi še nadalje ostali v opoziciji. Okrožnica, verjetno edina v zgodovini katoliške cerkve, je bila od njega (škofa Santina — op. ured.) poslana tudi osebno vsem slovanskim župnikom. (Se nadaljuje)

Dr. Mirko Rupel:

14

SLOVENSKI JEZIK

Pomen besedi

Ljudje kaj radi sprašujejo, zakaj se ta ali ona reč tako imenuje. Nekaterim besedam ni težko izluščiti njih pomena. Če se kraj imenuje n. pr. Podgora ali Goli vrh, bo vsakdo razumel, zakaj mu tako pravimo. Če se imenuje Zalog, pa smo že v zadregi, posebno če poznamo kraj, ki ni prav nič zal. Ali: zakaj se moka tako imenuje, zakaj postrv, molj, tabor itd.

Znanost, ki se ukvarja s pomenom besed, se imenuje pomenoslovje (semantika). Določiti natanko obseg pomena, ni lahko. Ze pri tako določeni besedi, kakor je n. pr. oče, ni lahko, ker vsakdo misli na lastnosti svojega očeta. Ali vzemimo soznačnice, n. pr. napraviti — narediti — storiti ali tepsti — tolči — biti. Lahko rečemo, da psa tepemo, tolčemo ali bijemo; zato bi lahko sklepali, da ni razločka med tepsti, tolči in biti. Vendar to ne drži; pravimo, da ura bije, a kdor bi dejal, da ura tepe ali tolče, temu bi se vsi smejali. Če pa vsebuje beseda še čustveno vsebino, jo je še težje opredeliti. Koliko nespornostim in tožb, da celo zločinov so izzvale besede, čeprav niso bile izgovorjene v zli nameri. Vzmemimo le besedico ti, ki jo dahne zaljubljenec svoji izvoljenki (»ti moje vse!«) ali zatuli isti zaljubljenec znancu, če se je o njegovi izvoljenki neugodno izrazil (»ti, ti — pazi se!«).

Če hočemo dobiti prvotni pomen, primerjamo med seboj besede, ki so nastale iz istega korigena. Besedam

grebsti, grabiti, grablje, greblja, grob je skupni in potemtakem prvotni pomen »grabljenje«. — Besede vrtni, vrtni (iz vrtniti), obrniti (iz obrtniti), vračati (iz vratjati), vreteno, vrat, vrsta (iz vrt-ta) so vse iz korigena vrt. Tem besedam je skupen pomen »sukanje, vrtenje«. Zdaj vemo, da se vreteno tako imenuje, ker se suče ali vrtil; prav tako vrat, ker pregiba ali vrtil glavo; vrtni, vračati, obrniti pomenijo povračanje na isto mesto, kjer se je začelo vrtenje; vrsta je tisto, kar se vrtil v krogu, kar je zaokroženo, kar je v nekem redu.

Zakaj se moka tako imenuje? Pred tisoč leti so govorili nekako monka (z nosnikom o, ki je tu označen z on). Koren monk pa se kaže tudi v obliki menk (z nosnikom e), a ta se je ohranil v hrvaškem pridevniku mek in v našem mehak. Moka je torej dobila ime po svoji meh-kobi, ker je mehka, voljna.

Zakaj se postrv tako imenuje? Isti koren kakor v besedi postrv je tudi v besedi pester, t. j. pisan. Postrv ima svoje ime zato, ker je pestra, pisana.

Podobno lahko doženemo, zakaj se tako imenujejo molj, sinica, vol, glava: molj, ker melje, sinica, ker je sinja, vol, ker je velik, glava (nastalo iz gol-va), ker je gola, nepokrita, neoblečena. Sorodne so si besede osat in oster, gnoj in gniti, loj in liti, jasli in jesti, kij in kovati, brib in brbet, brošč in breščati, potelin in peti tudi kukavica, koklja, pišče in ščinkavec imajo ime po svojem glasu.

Prvotni pomen besed pa se često spreminja, tako namreč, da se zaradi kake podobnosti prenaša na druge predmete. V besedah vrtni, vrelec, izvor, izvirati — vroč, vročina, variti, obara je skupni koren vr; prvotno je po-

menil vrtenje vode: voda vre iz zemlje; kjer izvira je vrelec ali izvor. Pa tudi v loncu na ognju se začne voda vrtničiti, kipeti, pravimo, da vre, da je vroča. Od tod se je vroč prenesel na predmete, ki nam vzbujajo podobne občutke kakor vroča voda, dasi ne moremo reči, da bi vreli, n. pr. lonec je vroč, dan je vroč, vroče mi je, vročina kuha bolnika. V vroči vodi lahko kuhamo, varimo (samovar) ali pa parimo; od tod obariti, obara (iz ob-va-ra). Izraz vrtni lahko rabimo tudi v pomenu: ljudstvo vre iz dvorane, med tlačani je vrelo.

Prvotni pomen se spreminja tudi tako, da se ime enega predmeta zamenja z imenom drugega predmeta zaradi kakega odnosa, ki je med njima. Beseda broda, ki je sorodna z brest, je pomenila najprej »plitvo mesto v reki«, kjer so ljudje vodo lahko prebredli; brod je potemtakem prvotno pomenilo toliko ko »prehod preko vode«. Nekateri so bredli (so prehajali peš), drugi pa so si napravili preprosto prevozno sredstvo, ki so mu tudi rekli brod. Tako se še danes imenuje brod tista priprava, s katero prevažajo brodniki ljudi preko reke. Ko pa so si ljudje izmislili imenitnejše prevozno sredstvo, najprej čoln, potem ladjo, so tudi to imenovali brod. Vidimo torej, da se je ime (brod) enega predmeta (prehoda) zamenjalo z imenom drugega predmeta (prevoza).

Lep zgled, kako se pomen razvija in spreminja, naj pokaže besedica god. Prvotni pomen ji je bil »pravi, ugodni čas«. Že s tem je nakazano, da je lahko šel razvoj v dve smeri: poudaril se je lahko pojem časa ali pojem ugodja.

(Dalje prihodnjič)

KOLEDAR

Cetrtek, 11. marec: Sofronij.
Petek, 12. marec: Gregorij V.
Sobota, 13. marec: Teodora
Nedelja, 14. marec: Matilda
Ponedeljek, 15. marec: Klemen
Torek, 16. marec: Hilarij
Sreda, 17. marec: Jedert
Cetrtek, 18. marec: Ciril Jer.

SPOMINSKI DNEVI

12. 3. 1910 Umril na Turjaku pesnik in pisatelj Anton Medved — 1917 Začetek „februarske buržoazne-demokratske revolucije“ v Rusiji, ki je zlomila carski absolutizem.
13. 3. 1848 Izbruhnila na Dunaju marčna revolucija, ki je pometla z absolutizmom. Metternich je moral zbežati — 1938 Hitler je nasilno priključil Avstrijo k tretjemu rajhu.
14. 3. 1848 Prva zmaga marčne revolucije — v Avstriji odpravljena cenzura — 1883 Umril v Londonu ustanovitelj znanstvenega socializma dr. Karel Marx.
15. 3. 1897 Umril v Zagrebu pesnik Matija Valjavec — 1942 Začetek III. sovražne ofenzive proti enotam NOV in POJ.
16. 3. 1414 Na Gosposvetskem polju zadnje ustoličenje. Ustoličen vojvoda Ernest Železni — 1907 Kmečki upor v Romuniji.
18. 3. 1904 Rojen pesnik Srečko Kosovel — 1944 Skupina Zapadnokoroškega odreda je prekinila telefonsko zvezo na progi pri Beljaku in med Bistrico v Rožu in Slov. Plajberkom.

Žitara ves

Naše Slovensko prosvetno društvo »Trta« je imelo na pustno nedeljo, dne 28. II., prijeten obisk, ko so gostovali pri nas igralci šmihelskega prosvetnega društva »Peca«. Razveselili so nas za pustno nedeljo z dobro podano veseligr »Micki je treba moža«. Lahko smo se prepričali, da vsebuje šmihelski igralski ansambl izvrstne igralske talente, ker so brez izjeme vsi, dekleta in fantje, igrali brezhibno, naravno in doživeto. Nema la zasluga za dobro igranje velja brez dvoma spretnemu režiserju Stanku Vavtiju, ki je tudi sam nadvse posrečeno odigral in obvladal svojo vlogo. Igra »Micki je treba moža« je zares spravila vse udeležence, ki so do zadnjega koticčka napolnili dvorano v Prosvetnem domu, v najboljši sprosteno razpoloženje. Vsi so se iz srca nasmejali. Po vsakem dejanju so gostje z navdušenim aplavzom nagradili igralce.

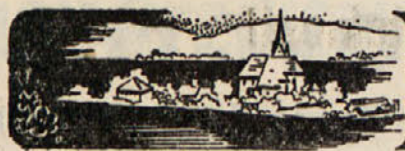
Pod ugodnim vtisom prireditve in hvaležni dragim gostom iz Šmihela za prijetni užitek, so se mnogi udeleženci še podali v Rutarjevo gostilno, kjer je gostilničar priredil ples in pustno zabavo.

Kratke vesti iz Koroške

V ponedeljek so preizkusili zmogljivost že dograjenega železniškega mostu ob beljaški cesti. Most je osemdeset metrov dolg ter je bil v načrtu predvidenem času dograjen. Most je preizkušnjo dobro prestal. S cvetjem okrašeno področje mostu sta prevozili dve najtežji lokomotivi, ki sta privozili z glavnega kolodvora in krenili pri izogibalšču pri Šmartnu na novi tir ter sta ostali pred novim poslopjem postajališča. Med tem prevozom so tehniko zvezne železniške direkcije opazovali zmogljivost s svojimi merilnimi napravami. Preizkušnji zmogljivosti je prisostvoval tudi deželni glavar Wedenig, mestni svetnik Ausserwinkler ter od zvezne železniške direkcije v Beljaku namestnik prezidenta dipl. ing. Dultinger z vodilnimi uradniki ter višji gradbeni svetnik dipl. ing. Scholz. V ostalem je slovesnosti prisostvovala velika množica občinstva. Z izgraditvijo tega mostu je bil dokončan pomemben objekt velikega gradbenega projekta. Med tem pa so že v teku gradbena dela za novo izgradnjo beljaške ceste, dela, ki jih bo treba prekiniti ob pričetku velikega tujškega prometa.

V nedeljo in ponedeljek so na področju Celovca ukradli štiri moška in eno žensko kolo.

Celovski matrični urad navaja v mesecu februarju naslednje ljudsko gibanje: 159 rojstev, 41 porok in 96 smrtnih primerov.

Po naši zemlji

Izlet hodiških pevcev na Primorsko

Hodiški moški in mešani pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva »Zvezda« je priredil v drugi polovici februarja posrečeno in lepega doživetja polno pevsko turnejo na Primorsko ob sinje morje Adrijansko. Pod vodstvom marljivega pevovodje Foltija Pavliča so se dne 19. februarja odpravili na pot. Marsikateremu udeležencu je srce utripalo močnejše ob pričakovanju, da se bo na potovanju odpiral nekaterim šele prvič v življenju nov čaroben svet, ki je lastnina naših slovenskih primorskih bratov in sestra.

Lovanke

Zadnjo predpustno nedeljo smo imeli v naši vasi veselo poročno slavo, katerega so prisostvovali številni gosti. Poročila sta se namreč Janez Rutar, po poklicu sposoben in priden zidar, in Milka Cimpasjerjeva. Že kmalu po 3. uri popoldne so naznanili mogočni strelji možnarjev prihod prvih svatov. Nato so se skoro v neprekinjeni verigi vrstili avtomobili, ki so dovažali vedno nove in nove svate od blizu in daleč. Seveda so se tudi tokrat poslužili fantje starih šeg oz. svojih pravic ter zahtevali za ženina in nevesto »odkupnino«, kajti nobenemu od prizadetih se ni »posrečilo« odgovarjati na spretno stavljenega uganke. Sicer pa, kdo bi se tudi na tak dan ukvarjal s takimi stvarmi! Po poroki se je začela zares »luštna« svatovščina v gostilni pri Šturmu, kjer so prijetne ure vse prehitro potekle.

Mlada novoporočenca izhajata oba iz slovenskih družin in te vrline bo ohranila, kakor se nadejamo, tudi novoustanovljena družina z vsem naraščanjem.

Čestitamo in želimo obilo sreče na mnoga leta!

Škofiče

Predpreteklo nedeljo je bilo pri Bürgerju kmetijsko zborovanje s predavanjem o gozdnem gospodarstvu. Referent, gozdarski inšpektor Huber, je v svojem poučnem govoru podal važna napotila za pravilno gozdno gospodarstvo. Govoril je o negi gozda, pogozdovanju in drugem, kar je v zvezi s pravilnim in uspešnim gozdarstvom, ker slej ko prej pomeni gozd hrbenico vsakega kmetijskega gospodarstva in preko tega je gozd »življenjski vir avstrijske industrije in obrti«.

Nato je sledilo socialistično zborova-

V prijetnem razpoloženju izletnikov je vožnja brzo potekala in na enkrat so se bližali slovenski metropoli, beli Ljubljani. V Ljubljani je pevce sprejel vsem dobro znani član akademskega pevskega zbora, tov. Branko Dobravec, kateri je že lani na počitnicah ob Vrbskem jezeru hodiške pevce s svojim živahnim temperamentom pogostokrat razveselil. Naši pevci so bili zares veseli prijetnega svidenja in prav tako tudi povabila, naj takoj nastopijo s koncertom v Studentskem domu. V Domu je naše pevce pričakovala polna dvo-

nje, na katerem je govoril nadučitelj Gutenbrunner iz Zrelca. Dotaknil se je tudi vprašanja o dvojezičnem šolskem pouku. Pereči problem je pozitivno obravnaval, na kar mu je skušal ugovarjati VDU-jevec Kargl, kateri je trdil, da bi bili na ta način nemški otroci prisiljeni učiti se slovenskega jezika ter je še izjavil, da so Slovenci premalo »heimattreu«. Dobro mu je odgovoril neki socialist in ga opozoril, naj se spomni, kaj je govoril za časa nacizma. Mi pa vemo, da je v krajih, kjer se dotikata naroda soseda, za vsakega koristno, če razume in obvlada oba deželna jezika. Brez sovraštva do naroda soseda bo še vedno veljalo, čim več jezikov znaš, tem več veljaš.

Hodiše

Ob pustnih dnevih smo bili tudi v Hodišah prav razgibani. Med drugim smo imeli veselo svatovščino, ko se je poročil naš vrli pevec in šofer pri Zvezi slovenskih zadrug Tonči Pavlič, ki si je izbral družico za življenje. Pri poročnem slavju so sodelovali tudi naši pevci in stari in mladi so se veselo vrteli do jutranjih ur. Vrlemu zavednemu mlademu paru želimo obilo sreče na mnoga leta! —

V nedeljo pa bomo volili v občinski odbor kandidate, ki so na listi »Gospodarska stranka«, ker so to naši domačini, ki bodo naše interese pošteno zastopali.

Naša predpustna prireditve v Kotmari vesi

Naše Slovensko društvo »Gorjanci« ni pozabilo, da je ljubiteljem poštene zabave za pustni čas treba prirediti tudi prijetnega razvedrila. Vedno prihajajo ljudje radi na društvene prireditve ter si privoščijo kolikor jim pač moremo nuditi lepega in umetniškega užitka z našega odra. Igralci naših iger smo amaterji, to je, da nas do našega dramskega uestvovanja vodi ljubezen do stvari, ob kateri ne ustrezamo samo našim ljudem, ki jih igra dvigne za spremembo iz vsakdanjega življenja v lepši svet umetnosti, prijetnega sproščanja in okrepujočega razvedrila, temveč tudi užitek lastnega izživljanja na tem področju. Prav posebno čustvo notranjega prekipevajočega zanosa prevzame vsakega igralca, ko se dvigne zastor pred pričakujočim občinstvom. Predvsem pa ima vsak igralec tudi priložnost, da se ob sodelovanju spretnega režiserja poglablja v značaje različnih tipov in si osvaja bogastvo in lepoto našega maternege slovenskega jezika.

Za predpustno prireditve so naši igralci naštudirali igro »Vdovo Rošlinko«, ki je polna zabavnih scen. Igra je marljivo režiral Černic Stanko, ki se je zares potrudil, da pri igralcih in igralcih doseže najlepše uspehe. Režiser je sam amater, toda se je iz ljubezni do stvari povzpela na precejšnjo stopnjo usposobljenosti ter je bil uspeh viden pri naši zadnji prireditvi.

Vaščani in okoličani so v soboto zvečer napolnili dvorano pri Plajerju. Izkazalo se je tudi ta večer, da je dvorana premajhna in ne ustreza v zadostni meri za namene naših prireditev. Zato je nujno, da bomo čimprej igrali v novi dvorani v Združenem domu, ki jo bomo tudi v ostalem odgovarjajoče opremili.

Za uvod so zapeli pevci Slovenskega prosvetnega društva pod vodstvom pevo-

rana študentk in študentov. Predsednik Kluba koroških Slovencev dr. Julij Felaher je imel predavanje, ena izmed mladih študentk pa je koroške pevce v imenu ljubljanskih študentov iskreno pozdravila ter jim želela zadovoljno bivanje v svobodni domovini.

Koroška slovenska pesem je študentsko mladino zelo navdušila, da so morali pevci nekatere pesmi ponoviti.

Po počitku v študentskem kolegiju so se pevci drugi dan odpravili na Jadran. Prevoz pevcev je oskrbel »Putnik« in ob najlepšem sončnem dnevu so skozi čudovito lepo pokrajino končno dospeli v Koper. V bližini Kopra so že zapazili in pričeli vzklikati: morje, morje! Občutkov takega doživetja ni mogoče opisati, to je treba doživeti.

Na ljudski prosveti v Kopru so zbor na vse prisrčno sprejeli, nato pa so se podali v Portorož. V Portorožu so bili naši pevci gostje Prosvetnega društva »Svoboda«, kjer so do večera izmenjavali misli v tovariških pomenkih o prosvetnem življenju pri nas ter pri njih.

Nato so pevci nastopili s svojim sporedom v Dekanah, kjer so bili prav tako navdušeno sprejeti in želi hvaležno odobravanje za podarjeno jim naše bogastvo, našo pesem. Tudi v zadržnem domu so bili pevci deležni pristne bratske slovenske gostoljubnosti, kjer so nastopili s samostojnim koncertom.

V nedeljo so pevci nastopili v Portorožu kar trikrat, enkrat ob občnem zboru prosvetnega društva, nato na sestanku Ljudske mladine ter še v radio Koper. Lepa naša koroška pesem je v svoji originalni izvedbi, kakor so zagotavljali domačini, povzdignila svečanost obeh zborovanj. Končno so zapeli še v rudarskem kraju Sečovljah, kjer so se udeležili tudi predstave Wüchnerjeve pravljice »Pastir Peter in palček Brilljantin«.

Za prisrčen sprejem se je povsod zahvalil pevovodja Foltej Pavlič, ki je izjavil, da so bili pevci presrečni, da so mogli obiskati svobodno domovino in ker so zamogli bratom svobodne domovine prineseti v pozdrav nekaj naših koroških slovenskih pesmi.

Po tako lepem bivanju med primorskimi Slovenci je bilo najtežje slovo. Prinesli pa so s seboj odkrita zagotovila Primorcev, da nas ne bodo pozabili in da nam bodo nudili vso moralno pomoč v borbi za naš obstanek. Tudi ob tem obisku se je ponovno izpričala ni potrdila nedeljiva vez koroških in primorskih Slovencev.

Naše Slovensko društvo »Gorjanci« ni pozabilo, da je ljubiteljem poštene zabave za pustni čas treba prirediti tudi prijetnega razvedrila. Vedno prihajajo ljudje radi na društvene prireditve ter si privoščijo kolikor jim pač moremo nuditi lepega in umetniškega užitka z našega odra. Igralci naših iger smo amaterji, to je, da nas do našega dramskega uestvovanja vodi ljubezen do stvari, ob kateri ne ustrezamo samo našim ljudem, ki jih igra dvigne za spremembo iz vsakdanjega življenja v lepši svet umetnosti, prijetnega sproščanja in okrepujočega razvedrila, temveč tudi užitek lastnega izživljanja na tem področju. Prav posebno čustvo notranjega prekipevajočega zanosa prevzame vsakega igralca, ko se dvigne zastor pred pričakujočim občinstvom. Predvsem pa ima vsak igralec tudi priložnost, da se ob sodelovanju spretnega režiserja poglablja v značaje različnih tipov in si osvaja bogastvo in lepoto našega maternege slovenskega jezika.

Za predpustno prireditve so naši igralci naštudirali igro »Vdovo Rošlinko«, ki je polna zabavnih scen. Igra je marljivo režiral Černic Stanko, ki se je zares potrudil, da pri igralcih in igralcih doseže najlepše uspehe. Režiser je sam amater, toda se je iz ljubezni do stvari povzpela na precejšnjo stopnjo usposobljenosti ter je bil uspeh viden pri naši zadnji prireditvi.

Vaščani in okoličani so v soboto zvečer napolnili dvorano pri Plajerju. Izkazalo se je tudi ta večer, da je dvorana premajhna in ne ustreza v zadostni meri za namene naših prireditev. Zato je nujno, da bomo čimprej igrali v novi dvorani v Združenem domu, ki jo bomo tudi v ostalem odgovarjajoče opremili.

Za uvod so zapeli pevci Slovenskega prosvetnega društva pod vodstvom pevo-

vodje Hribarja dve naši pesmi. Kakor vedno, je tudi tokrat naša pesem, dobro zapeta iz srca in z občutkom, našla takoj kontakt s poslušalci ter pot v srca vseh. Navdušeno ploskanje je bilo zgovoren dokaz, da so pevci vsem najboljše ustregli ter so na ta način želi za svoj trud najlepšo zahvalo.

Nato je spregovoril in pozdravil goste predsednik SPD Gvažar ter želel vsem da bi se ob prireditvi prav dobro zabavali.

To se je tudi zgodilo, ko je sledila igra »Vdova Rošlinka«. Igra je dosegla izvrsten uspeh, vsi so z zanimanjem sledili prizoru za prizorom, dejanju za dejanjem, vmes pa je pogosto kot prekipevajoč val vzkipel nezadržan bučen smeh, ob koncu vsakega dejanja pa dolgotrajen viharen aplavz. Vse to govori, da so igralci samo na sebi ne lahko igro podajali dobro in doživeto, kar je nemala zasluga režiserja. Mirno lahko trdimo, da so poleg glavne vloge Rošlinka, ki jo je dobro igrala Krznarijeva Rezi, in komične vloge Valentača, ki jo je prav tako izvrstno igral pevovodja Hribar, vsi igralci pokazali, da so vidno napredovali v igralski umetnosti. Opazili smo med igralci odlične igralske talente, ki bodo ob spretni roki in vztrajnem delu lahko dosegli najlepše uspehe in bodo sposobni postaviti na oder tudi težja dramska dela. Učinek dobro, naravno in doživeto podane igre je na gledalce vse večji, kakor nezadostno in neskrbno pripravljeno igranje. Ti igralci nam bodo lahko v novi dvorani predstavljali pravi ljudski vaški teater. Iskrena želja domačih odrskih prireditev želinega prebivalstva namreč je, da bi ga še pogosto povabili v hram umetnosti in mu večkrat nudili plemenitega umetniškega užitka in razvedrila.

Dokument o šolskih razmerah na Koroškem v preteklosti

Ob 70-letnici koroškega šolnika Franca Aichholcerja

Razpravljane o decembrskem načrtu zakona o dvojezičnih šolah na Koroškem v javnosti je še vedno živahno. Slovenci ne morejo pristati na zakon, s katerim naj bi se 37 dvojezičnih šol na slovenskem ozemlju spremenilo v nemške šole. Kake krivice so Slovenci trpeli na šolskem področju v dobi pred drugo svetovno vojno, pričajo sledeči življenjepisni podatki o slovenskem šolniku Francu Aichholcerju.

Nedavno je praznoval starosta koroških učiteljev šolski ravnatelj Franc Aichholcer v svojem rojstnem kraju v Spodnjem Dobju ob Baškem jezeru svoj 70-letni življenjski jubilej in 50-letno plodonosnega dela na šolskem, kulturnoprosvetnem in gospodarskem področju. Težka in trnjeva je bila njegova življenjska pot, ki jo je prehodil v stalni borbi za pravice in enakopravnost zatiranih in zapostavljenih. Po dovršitvi učiteljskega v Celovcu je leta 1904 nastopil prvo službo v Kotljah v Mežiški dolini, kjer je bil med njegovimi učenci Lovro Kuhar-Prežihov Voranc. Iz Kotelj je bil premeščen v Libeliče. Ko je leta 1905 vzpostavil tesnejše stike med tedanjimi maloštevilnimi zavednimi slovenskimi učitelji na Koroškem, da bi ustanovili slovensko učiteljsko društvo, ga je šolska oblast, ko je zvedela za ta načrt, pregnala iz Libelič visoko v hribe na enorazredno šolo na Ojstrico nad Dravogradom. Končno se mu je posrečilo priti na šolo v Malošče v domači bečkanjski občini, ob izbruhu prve svetovne vojne pa je bil upravitelj slovenske šole v Št. Jakobu.

Ob prevratu leta 1918/19 ga je Narodna vlada v Ljubljani imenovala najprej za šolskega komisarja in nadzornika za beljaški okraj in nato za celovski okraj s sedežem v Borovljah.

Po plebiscitu je dež. šol. svet v Celovcu odklonil 55 slovenskih učiteljev, rojenih Korošcev in avstrijskih državljanov, ki so službovali na plebiscitnem ozemlju. Od teh je bilo 52 učiteljev prisiljenih, da se preselijo s svojimi družinami v Jugoslavijo, Aichholcer pa je z dvema slovenskima učiteljema ostal na Koroškem, da deli s slovenskim ljudstvom njegovo usodo. Dne 4. nov. 1920 je vložil pri dež. šol. svetu v Celovcu prošnjo za učiteljsko mesto, ki pa je bila odklonjena. Nad štiri leta je bil brez službe in šele s 1. 1. 1925 je dobil namestitev. Šolska oblast ga je poslala v oddaljeni visokogorski predel dežele v Eisentratten na Zg. Koroško. Heimatbund je začel takoj goniti proti Aichholcerju. Pod njegovim pritiskom je dež. vlada sprejela sklep, da se Aichholcer ne sme namestiti na šolah v slovenskem ozemlju, kjer bi mogel delovati med slovenskim ljudstvom. Tudi šovinistično učiteljsvo je 5. 2. 1925 na učiteljskem zborovanju v Rožeku protestiralo proti

namestitvi Aichholcerja in posebej še proti njegovi event. premostitvi na slovensko ozemlje in se izreklo proti temu, da bi se mu priznala pokojnina. Nacionalistični teroristi pa so ga ob prihodu v Eisentratten sprejeli s kamenjem in mu razbili šipe na stanovanju. Toda s svojim preudarnim nastopom in s svojim uspešnim pedagoškim delom je polagoma razorožil nasprotnike. Končno je dosegel namestitev na nemški šoli v Beli nad Beljakom. Tudi nemška šolska oblast ni mogla prezreti njegovih vzgojiteljskih vrlin in njegovega stvarnega dela ter mu je podelila v znak priznanja naslov ravnatelja.

Takoj po priključitvi Avstrije k Nemčiji je bil v marcu 1938 najprej odpuščen iz šolske službe, nato pa je bil odpust preklican in je bil premeščen iz Bele zopet nazaj v gorati predel Zgor. Koroške v Leoben. Dne 1. IX. 1939 so ga gestapovci aretirali in odvedli v koncentracijsko taborišče Buchenwald v Nemčijo, odkoder je bil po osmih mesecih v aprilu 1940 odpuščen. Zopet je bil nad pet let do zloma fašizma brez službe. V jeseni 1945 je končno po 25-letni borbi za namestitev na slovenskem ozemlju dobil namestitev kot šolski upravitelj na šoli v Ločah ob Baškem jezeru. Toda bivši nacisti so tudi sedaj uprizarili gonjo proti njemu in dež. šol. svet ga je koncem marca 1946 zopet odpustil iz službe. Na njegovo pritožbo je

bil začetkom maja 1946 ponovno nameščen v Ločah in je leta 1950 stopil v pokoj.

Razumljivo je, da se je v prvi vrsti zanimal za šolsko vprašanje koroških Slovencev, katerega jedro je videl v vprašanju slovenskega učiteljskega naraščaja. Bil je vnet podpornik društva »Učiteljski dom« v Celovcu in uredil je »Koledarček« tega društva. Toda razmere so bile močnejše od dobre volje in so preprečile večji uspeh vseh akcij za vzgojo slovenskega učiteljskega naraščaja. Njegovi članki v »Miru« in »Koroškem Slovincu« so pričali o njegovem konstruktivnem delu za slovensko stvar na Koroškem. Saj je bil on prvi urednik »Koroškega Slovence« in dal pobudo za njegovo izdajanje. Tudi je bil soustanovitelj Slovenske Zdržne zveze v Celovcu. Vedno je poudarjal potrebo in pomen slovenske gospodarske osamosvojitve in slovensko združništvo mu je bilo stalno pri srcu. Začetkom leta 1952 je začel izdajati mladinski list »Mladi rod«, kateri se je s svojo pestro vsebino priljubil ne samo slovenski mladini, marveč tudi odraslim. Zaradi svojega umerjenega, možatega in prepričevalnega nastopa ter naprednega mišljenja si je pridobil splošen ugled in spoštovanje ne samo med Slovenci, marveč tudi med avstrijskimi naprednimi krogi.

Dr. J. F.

Španska cenzura prepovedala film „Don Camillo in Peppone“

Španska cenzura je pred nedavnim prepovedala prikazovanje italijanskega filma po znanem romanu Giovannina Guareschija »Don Camillo in Peppone«, ki smo ga pred meseci videli tudi mi in ki je ves čas predvajanja polnil dvorane. Glavni vlogi v filmu, kot znaio, igrata francoski igralec Fernandel in italijanski igralec Gino Cervi. Uradna izjava fašističnega francovega cenzorja pravi, da je komunistični predsednik občine prikazan tako, da izziva simpatije in da so njegovi govori preveč odkriti. Zares, Franco se boji vsega, kar le malo »diši« po govoricu milijonov španskih delavcev.

Veliko je še analfabetov na svetu

Analfabeti so ljudje, ki si s pisanimi ali tiskanimi črkami ne vedo kaj pomagati. Skoraj ne bi bilo mogoče verjeti, da samo vsak drugi človek na svetu zna brati in pisati. Največ analfabetov je v Aziji. Med 460 milijoni Indijcev jih zna samo okoli 50 milijonov brati. Za več kot polovico južnih Amerikancev je pisanje neznana zadeva. Celotno naprednih državah kot so na primer Združene države in Francija je vsak petindvajseti človek nepismen. Pri številu nepismenih prednjači v Evropi Španija. Od sto Špancev si trideset ljudi s pismenkami ne zna pomagati. V Angliji pa navajajo med tisoč ljudmi samo štiri analfabete, v Nemčiji, Avstriji in Švici, kakor v skandinavskih državah pa sploh nobenega.

NOVE KNJIGE

JUGOSLAVIJA

Veliki punt, Alojzij Remec (Mohorjeva družba v Celju, 160 str., br.)

Mohorjeva družba v Celju je kot 104. zvezek Slovenskih večernic izdala kmečko zgodbo iz 18. stoletja „Veliki punt“, v kateri pisatelj Alojzij Remec pripoveduje o kmečkih uporih proti takratni fevdalni gospodi. Je to že tretji natis Remecove zgodbe, v kateri se kakor v vseh njegovih spisih odraža velika ljubezen, ki jo je gojil do slovenske zemlje, do slovenskega človeka. Za tega je tudi delal in pisal, zanj je živel in se boril, zato so njegova dela tudi prave ljudske povesti in namenjene „...ne za ljudi, ki so se odtujili rojstni zemlji...“ marveč „...za tiste, ki imajo še smisel za našo grudo in njeno zgodovino...“, kakor je v uvodu k prvi izdaji „Velikega punta“ napisal avtor sam.

Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev, Bogo Grafenauer (Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana, 624 str., br.)

Obširno Grafenauerjevo delo upravičeno smemo nazivati zbornik o ustoličevanju koroških vojvod, saj o tem predmetu doslej še ni bilo nikjer drugje zbrano, urejeno in obdelano toliko znanstvenega gradiva. Po uvodnem razpravljanju o teorijah o ustoliče-

vanju in o kosezih je avtor podal zaporedno razčlenbo vseh najvažnejših virov, analiziral njih vsebino in razvoj obreda pri ustoličevanju ter nakazal probleme karantanske zgodovine z ozirom na ustoličevanje in koseze. Poleg ustoličevanja samega in njegovega pomena nas knjiga posebej seznanja tudi z vprašanji slovenske knježevine Karantanije, z vlogo germaških ljudstev in z razmerjem Slovencev do njihovih sosedov zlasti v času naselitve ter v prvih desetletjih po njej. Medtem ko je obširna razprava v glavnem napisana v slovenskem jeziku (le razni viri so objavljeni tudi v izvornem jeziku), je zaključni pregled objavljen v nemščini in tako znatno zviša pomen dela tudi za nemški krog interesentov.

AVSTRIJA

Indien heute, Ludwig Krenek (Büchergilde Gutenberg, Dunaj, 208 str., ilustr., pl., 33 šil.)

Je to potopis in je hkrati tudi več, kajti dunajskemu alpinistu Ludwigu Krenku je uspelo, da je v svoji knjigi zajel ne le pokrajinske značilnosti, marveč prav tako globoko in doživeto tudi dušo Indijca, katerega je spoznaval in dober spoznal ravno v letih, ko se je boril za svojo neodvisnost. Član himalajske ekspedicije, ki ga v tuji deželi zaloti izbruh svetovne vojne, kot indijski učitelj spozna

ljudi in kraje v daljni Indiji in nas tako kot dober poznavalec seznanja z navadami in običaji, ki so precej različni od naših. V živih slikah vstaja pred očmi čitatelja dežela, polna tajinstvenih čudes, nasičenih z raskošno mistiko in hkrati z neusmiljenim realizmom. Avtorju je nedvomno uspelo, da bo na mah osvojil slehernega, ki bo vzel v roke njegovo knjigo, katere bogato vsebino le še bolj poudarja nad 50 bakrotiskov ter številne tekstne ilustracije.

Rund um Meere und Menschen. Dr. Petrus Klotz (Inn-Verlag, Innsbruck, 248 strani, pl. 78 šil.)

V zbirki znanih Klotzovih potopisov je izšla tudi ta knjiga v zelo okusni opremi in daje primeren okvir življenja polnim povestim „o morjih in ljudeh“. Cisto po svojem nam avtor približuje življenje in bitje iz vseh mogočih krajev sveta, ko nas popelje v Španijo in Portugalsko, potem spet v afriške puščave ali na Daljni vzhod, v deželo dolarjev in končno v Brazilijo, kjer se v nemškem naselju Petropolis ob slavljenju nemško-avstrijske zmage pri Brest-Litovsku leta 1915 spomni svoje domovine.

Opise krajev in ljudi, ki sami na sebi dajejo slutiti nadpovprečnega pripovedovalca, posrečeno izpopolnjujejo lepe krajevne slike in dajejo celotnemu delu še večjo vrednost. Zal pa govori iz knjige nekoliko preveč pretirane svetovnonazorne ožine, ki nehoti zožuje tudi obseg zanimanja.

Vse navedene knjige lahko naročite v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu, Gasmetergasse 10.

Anton Ingolič:

Žeja

Svenšek je pogledal v ženine rdeče obrobline oči. V njih je našel poleg težke žalosti veliko prošnjo. Od njenih oči mu je splaval pogled na sosednje griče, kjer so se po vrhovih bleščale svetle gosposke zidanice, ob njih pa se skrivale revne viničarije. Zazdelo se mu je, da je tam daleč tiho, mrtvo, samo njegova zemlja mu govori, njegove trte mu šepčejo.

»Neža, tu bomo ostali,« je nenadoma kriknil, »čprav kot viničarji!«

II

Posojilnica je imela svoje prostore v ozki zakotni ulici, poleg tega so okna gledala na sever, da sonce ni nikoli posijalo na ogromne knjige, kjer so bili med maloštevilnimi vlagatelji vpisani številni dolžniki. Če ne bi bilo v prvi, zelo prostorni, a nizki sobi novega pohištva, bi bila še bolj pusta in neprijazna, kakor je bila zaradi rumene barve sten, na katerih so visele oljnatne slike že pokojnih posojilničnih ustanoviteljev in ravnateljev, in zaradi električnih luči, ki so stalno gorele v obeh kotih nasproti oknom. Kakor je

bil ta prostor, kamor so morali okoliški kmetje prinašati za obresti svoj trdo prisluženi denar, temačen in neprijazen, prav takšna je bila tudi naslednja soba, ravnateljova pisarna, kjer so se sklepale predvsem pogodbene o posojilu, ki so premnoga kmeta in kočarja spravile ob hišo in zadnjo ped zemlje. Tudi po zunanosti je bila hiša neprijazna, mrka, tuja. Enonadstropna, rumeno pobarvana, z visoko strmo streho, da njeni uradniki niso hoteli stanovati v njej.

Ravnatelj dr. Ivan Dobnik je rajši hodil peš skoraj pol ure daleč in plačeval visoko najemnino za lepo, prijazno vilo sredi obsežnega vrta. Dopoldne, ko je sonce oblivalo hiše na oni strani ozke ulice in se je od njih odbijala svetloba na njegovo pisalno mizo, se je često spomnil na svoje stanovanje zunaj mesta. Vselej tedaj mu je bila pisarna, v kateri je že nekaj let predsedel vse dopoldneve in mnogopopolodneve, še zoprnejša, in še bolj si je zaželel, da bi kmalu odzvonilo pol dne, ko jo bo lahko zapustil. Ob nedeljah in praznikih ali ob dnevih dopusta pa se je čutil celo v hiši zunaj mesta utesnjenega. Ob takih dneh je sanjal o preprosti hišici na obronkih Pohorja, v Slovenskih goricah ali v Halozah.

Bil je kmečki sin, doma iz prostorne, mogočne poljanske hiše, zato se ni mogel živjeti v tesnobo mesta. Te dni, ko je postal lastnik Svenškove kmetije na Vin-

skem vrhu, ga je mračna in nizka pisarna še bolj dušila. Ni mogel mirno presedeti štiri, pet ur za pisalno mizo in se ukvarjati z mrtvimi številkami. Vsak čas je vstal, se sprehodil po pisarni ali stopil k oknu in opazoval sosednje hiše, ki so se kopale v dopoldanskem soncu. Po pripovedovanju trgovca Munde si je skušal predstaviti svojo hišo. Že jo je prezidaval, že se je videl, kako uizva na Vinskem vrhu nedelje in dneve redkih dopustov. Njegovo življenje je dobilo, kakor je čutil, pravi smisel šele zadnji čas, ko sta se urednici njegovi dve najbolj vroči želji; pred tedni mu je žena porodila hčerko, a pred dnevi je postal lastnik lepega kosa zemlje na najbližnjem haloškem griču. Zdaj je tudi upal, da se bo slednjič pomiril z delom v posojilnici, polagoma bo le pozabil, da se je pripravil za sodniški poklic, ki se mu je moral pred leti odpovedati, ker je slabo kazalo za takšno službo.

Naslednje jutro — bilo je v nedeljo — se je Dobnik s svojim svakom, koncipientom Milanom Slaparjem, odpravil s kolesom v Haloze. Sprava je nameravala z njima tudi Dobnikova žena Vera, vendar je le sprevidela, da je še premlaba za tako dolgo in naporno pot. Dobnik je pobozal hčerko v zibelki, zagotovil ženi, da bo že poleti odšla z otrokom za nekaj mesecev v vinograd, in odšel.

Komaj se je Milan Slapar, visok človek,

viharnih kretenj in mogočnega glasu, spravil na kolo, že je govoril: »Pred tremi meseci sem prišel v vaše zaspano mesto. Od tedaj slišim vsak dan slavospeve o Halozah. A dalje kot do Ilovca še nisem prišel. Res je skrajni čas, da si jih ogledam. Tudi bi rad videl, kaj sem kupil. Na dražbi, ki je ne bom tako hitro pozabil, je bilo vroče. Ivan, lahko si mi hvaličen, da sem opravlil namesto tebe.«

»Milan, še enkrat ti hvala,« se je nasmehnil Dobnik. »Pil ga boš iz najine gorice, kolikor boš hotel.«

»To je beseda vseh besed,« se je zasmehal Slapar. »Tu v vašem mestu tako nimate drugega kot vino. Misliš, da bi se sicer dal tako hitro pogovoriti, naj zapustim Maribor? Vidim pa, da si bogi moral kupiti kolo, sicer se bom pofilistril, kakor sta se vidva z Vero. Že večkrat so me kam vabili, a kako priti brez kolesa ali avta v Haloze ali Slovenske gorice? Koliko kozarcev dobrega vina mi je že ušlo!«

»To ni taka reč!« ga je Dobnik zavrnil dobrohotno.

»Ni taka reč? To lahko rečeš ti, ki imaš mesečno več kot tri jurje,« se je koncipient razburil, »jaz pa nimam niti dveh. S čim naj grem v gostilno? Misliš sem, da mi bo tu bolje kakor v Mariboru, a še manj mi ostane. Poleg tega pa tako podeljsko gnezdo! Kako si se le mogel ustiliti v tem starinskem mestu? Prosim te, ali je to sploh mesto? Ni poštene kavar-

Vlado Klemenčič:

DESETINJENJE

Prav živahno je danes na grajski pristani, kjer so gospodarstva poslopja, shrambe in žitnice. Desetinjenje bo. Že od ranega jutra prihajajo od vseh strani kmetijski podložniki s pridelki, podvrženimi desetini. Tu pelje kmet voz zrnja. Morda ni vse njegovo, sosede so ga naprosili, da je vzel na voz še njihovega. Tam nese kmetica poln koš kokoši, druga jerebas jaje. Premožnejši kmetje ženejo živino, oni, ki imajo gorice, so si najeli voznike, da jim vozijo vino.

Na prostranem dvorišču je kakor na sejmu. Telice mukajo, ker jim je dolgčas po domačem hlevu, prašiči krulijo in se grizejo med seboj, vmes pa kokodakajo kokoši.

Pri mizi ob steni sedi grajski valpet. Pred njim je urbar. Z oblastnim glasom kliče podložnike po imenu.

»Kmet Planinšek: leto dni staro telico in dve ovci. Poleg tega še pet kokoši, tri-deset jajc in vrč medu.«

Grajska hlapca preštejeta in pregledata desetino. Vse je v redu.

»Posestnik Gornik, Ivanuša, Podlesnik, Kos in Majcen: vsak po dve vedri vina. Vidim, da ste ga pripeljali v polovnjaku kakor navadno.«

Sam valpet stopi k polovnjaku in pokuša vino. Vino je dobro.

»Vdova Podgornica: eno ovco, tri kokoši, deset jajc in pet sirov.«

In tako gre desetinjjenje še hitro od rok. Valpet mora kričati, da prevpije mukanje goveda in blejanje ovac, zato je že ves hripav. Hlapca strokovnjaško pregledujeta blago, tehtata, merita.

Letos gre vse še za čudo v redu. Dokler ne pride na vrsto kmet Lisjak. Temu ni bilo doslej nobeno leto treba dajati od goveje živine, ker je vedno gledal, da je redil le osem do devet glav. A že dalj časa ga ima valpet na sumu, da skriva živino pri ogljarjih v planini. Grajski logar je vse to izvohal.

»Lisjak, kje imaš telico, ki si jo dolžan dati?« ga vpraša valpet. »Moja goveda niso podvržena desetini, saj imam le osem glav«, pravi Lisjak.

»Slepar, sleparski, ne pišes se zastonj Lisjak,« zarohni nad njim valpet. »S tistimi v planini jih je enajst. Ne boš naš vodil za nos! Vse tri telice boš dal graščini! In da si boš zapomnil, kako si hotel uka-

UGANKE

Kdo delati mostove zna
brez kamenja in brez lesa?

*

Prirohni in prisopiha,
vendar nima pljuč, da diha;
brez jezika kakor med
sneg polže nam in led.

(ewiz)

(8nf)

niti našega milostljivega gospoda, smo ti napravili prostor na grajskem s tolpu. Hlapca, odpeljati ga v temnico!»

Pozno popoldne je bilo desetinjjenje končano. Živino so zagnali v hleve, vino spravili v kleti, perutnine v kokošnjak, zrnje, jajca in sire v shrambo. Pa kmetje se še niso razšli. Po stari navadi je velel graščak podložnike pogostiti. Sredi dvorišča so nastavili polovnjak vina. Vsak ga je dobil polič ali tudi dva. Proti večeru je

Letalo v službi gasilcev gozdnih požarov

Kaj rado se zgodi, da se v prestarih gozdovih pojavi ogenj. Požar se širi z veliko naglico, posebno še, če je vetrovno. Na ta način nastane velikanska škoda. V zadnjih desetletjih pa pomen lesa nenehno narašča in predstavlja veliko bogastvo za vsako državo. Les uporablja človek v najrazličnejše namene. Neobhodno je potreben pri gradnji hiš, pohištvo je iz lesa, za kurjave ga uporabljamo in še za mnoge druge stvari. Važen pa je les tudi kot industrijska surovina. Vemo kake važnosti je n. pr. papir. Toda celuloze brez lesa si ne moremo misliti. Tako vidimo, da marsikatera industrijska panoga brez lesa sploh ne bi mogla obratovati. To nam torej da misliti, da se vsaka država trudi, da obvaruje svoje gozdove.

V Združenih državah Amerike je gozdno nadzorstvo najvažnejši oddelek Poljedelskega ministrstva. Ravno v ZDA so že zelo zgodaj pričeli uporabljati letala za boj proti gozdnim požarom. Nekaj časa so letala, ki stalno bedijo nad prostranimi

Nekaj podatkov o nahajališčih in nastanku nafte

Prav natančne podatke o nastanku nafte podati je zaenkrat še neizvedljivo. Glavni razlog temu je, da pri nastanku nafte tisočletja ne igrajo nobene vloge. Nafto pa poznajo in raziskujejo ljudje še le zadnjih dvesto let. Seveda pa si z izsledki znanstvenikov lahko mnogo pomagamo.

To vemo, da v vodah našega planeta živi nepregledno število najrazličnejših živali in živalic. Morje pa pokriva pet šestin našega planeta. Ko te živali odmrejo, se vsi organizmi sesedejo na dnu morja in tam tvorijo apnenčaste, kremenaste in različne druge usedline. Na vse te usedline pa deluje velikanski pritisk, vročina, poleg tega pa pričnejo delovati še bakterije. S tem so dani pogoji za nastanek nafte. Prav ta teorija o organskem nastanku nafte je do danes najbolj prodrla.

Zemlja živi svoje posebno življenje. Zemeljska skorja se giblje in spreminja. Seveda pa se to vrši tako počasi, da člove-

prišel na pristavo tudi sam gospod in kmetje so mu morali preskrbeti zabavo. Tako so se morali, na primer fantje postavljati na glave, hoditi po rokah. Eden izmed njih je moral pred vsemi igrati pijanca. Kdo ve, morda je bil res pijan. Nazadnje so se vzeli od nekod godci in zaigrali poskočnico. Podložniki so pozabili na svoje križe in težave in zaplesali. Pozno v noč je odmeval po dvorišču šum in hrum.

gozdovi, samo odkrivala žarišča in nato obveščala gasilske centre. Toda danes pa uporabljajo v te namene več letal. Poleg izvidnikov so še težka transportna letala, ki odpeljejo na mesto požara padalce, gasilce, material in priprave za gasitev. Skakanje v gozd pa je precej nevarno, ker nevarnost je, da padalec s padalom obvisi na drevesu. Če pa gozd gori, obstoji nevarnost, da gasilec pri živem telesu zgori. Po daljših preiskavanjih padal, so obveljala padala vrste Eagle, ki imajo to prednost, da se hitro odpirajo. Padalci, gasilci imajo tudi posebne dvodelne obleke iz močnega platna, ki so dobro podložene predvsem na ramenih in kolenih. Poleg tega ima vsak gasilec tudi močno čelado, ki varuje glavo pred udarci in opeklinami.

Izkušnje so pokazale, da padalec lahko odskoči nad vsemi zelenimi gozdovi, ovi- ra so samo tla, kjer je preveč koničastih skal. Tudi večje strmine predstavljajo oviro. Toda stalna budnost in hitro delo gasilcev obvaruje gozdove pred ognjem uničenja.

ško oko tega sploh ne zapazi. V teh zapletenih premikih in spreminjanjih, ki trajajo milijone let, se kamenite plasti, ki so navidez nepremagljive, drobijo kot steklo. Pri vsem tem trenju pa se sprosti- jo plini, ki nato prodirajo do zemeljske površine. Pri svojem prodiranju pa plini naletijo na porozno kamenje (peščenec ali luknjičasti apnenec) in tega impregnirajo. Take plasti potem vežejo ogljikovodike nase.

Nafta nastaja v vseh zemeljskih dobah. Najstarejša ležišča nafte so bila v daljših razvojnih dobah uničena, ohranila so se le delno. Taka ležišča nafte se nahajajo le še v Rusiji in Severni Ameriki.

Nafto danes imenujemo tudi črno zlato. Ta naziv pa tudi v polni meri zasluži. Večino pogonskih strojev žene nafta. Poleg tega pa je nafta nepogrešljiva v kemični industriji, razen tega je velikega pomena tudi v prehranbeni in živilski industriji.

»Kako moreš mirno sedeti pri svojih pustih računskih knjigah in misliti na malenkosti?« je Slapar gorel. »Meni je včasih naravnost telesno hudo — duševno sem od svojega poklicnega dela že dolgo bolan —, če moram poslušati prepirljive meščane in grabežljive kmete ter spraševati po prihaj zaradi nedolžnega pretepa, zavzemati se za užitek, ki stoji že z obema nogama v grobu, tožiti postavne- ga fanta zaradi posilstva priletne žene, čeprav sem prepričan, da ji ni storil sile. Moram opravljati vse te malenkostne pose, ko me žgo velika in pomembna vprašanja. To je najstrašnejše!«

Slapar je govoril in govoril, vendar ga je Dobnik manj in manj poslušal. Oziral se je na vrsto gričkov, ki sta se jim približala. Ze je bilo razločiti vsak posamezen griček. Na njem so se videle gosposke hiše, kmetije in viničarije. Prekopani vinogradi so se razlikovali od neprekopanih, bili so bolj rjavi, težji. Dobnik je iskal med griči tistega, ki je deloma tudi njegov.

Slednjic je tudi Slapar utihnil. Utrudila ga je vožnja, posebno še, ker je cesta postajala čedalje slabša. Nikogar nista več srečala. Cesta je ležala pred njima dolga in prazna. Dobniku je bila vožnja v užitek. Po hribih je rad hodil, po ravnini se je rad vozil s kolesom, prav tako Vera. Domislil se je njunih poti. Kolikokrat sta prehodila Pohorje in prevozila Ptujsko polje!

Pestro in zanimivo

Neki švedski letalec je imel med poletom v šolskem letalu smolo, da mu je nenadoma odpovedal motor. Pilot se je rešil s padalom ter živ in nepoškodovan pristal v krošnji nekega drevesa. Prepričan, da je nesrečo srečno prestal, je zlezal z drevesa, toda ko je prispel na tla, ga je pod drevesom pričakal pes in ga z zobmi tako obdelal, da so ga morali prepeljati v bolnico.

*

Znano je, da so Italijani veliki ljubitelji ptičev, toda ne živih, marveč pečenih. Zlasti ljubijo kanarčke, ki so menda posebna delikatesa. To dejstvo je izkoristila tudi neka Rosa Navarro iz Neaplja, ki je v zadnjih šestih letih polovila kakih 18.000 mačk, jih poklala in prodajala mačje meso kot meso kanarčkov. Lahko si mislimo, kako so bili razburjeni sladkosnedni Italijani, ko je policija razkrila goljufijo.

*

Pariška komunalna uprava se je odločila, da bo namesto dosedanjih železnih pokrovov na kanalih namestila prozorne pokrove iz neke plastične mase. S tem se bo mnogo izboljšalo tudi delo čistilcev kanalov, ki morajo zdaj opravljati svoje naporeno delo v temi. Kaj pa bodo k tej novi uvedbi rekli Parižanke, mestnim očetom še ni znano.

*

Neki mlad mož iz zapadnonemškega mesta Oberhausen je v svoji zaljubljenosti pozabil naslov svoje izvoljenke iz Aachena. Toda nikakor ni bil v zadregi, pomagal si je s tem, da je na kuvertu svojega ljubezenskega pisma nalepil sliko gostilne, v kateri je njegovo dekle zaposleno, poleg nje pa še sliko dekleta. Iznajdljiva pa je bila tudi pošta, ki je dostavila pisemce brez zamude na pravi naslov.

*

Zakaj rdeča barva posebno razdraži bika? Saj ga sploh ne, ker bik ne razločuje barv.

Ali že veste, da ...

... se je posrečilo napraviti umetni dež? Nad Torinom in okoliškimi vasi so meteorologi napravili uspel poizkus. V zrak so spustili balone z nekim prahom, ki so med oblaki eksplodirali. Kmalu po eksploziji je bil ves kraj, ki je že dolgo trpel pod sušo, deležen obilnega dežja.

... da so že leta 107 zgradili prvi kamniti most preko Donave. Zgrajen je bil v donavski soteski med Kladvom in Turnu Severinom ter je štel 20 lokov. Ves tedanji svet je ta most smatral za enega največjih na svetu. Za tedanje čase in razpoložljiva sredstva je bil dejansko prava mojstrovina.

ne, ni stalnega gledališča, kino pa je takšen, da te bole ušesa. Nobenega kulturnega življenja, nobenih senzacij, skratka: dolgčas. Edino, kar lahko tu dobiš, so dobra vina.«

Slapar je govoril hrupno, včasih je zamahnil s prsto roko ali se okrenil k Dobniku, kolikor mu je pač dopuščala njegova okretnost na kolesu. Ze z lica se mu je bralo, da rad dobro je, posebno pa, da mnogo pije. Ni mu še bilo pet in trideset let, a obraz je že imel rdeče nadahnjen, vendar še ne toliko, da bi ga kazilo. Bil je postaven, lep možki.

»Oženiti se boš moral«, ga je prekinil Dobnik. »Seveda se moraš prej osamosvojiti. Saj si menda najstarejši koncipient v Sloveniji! Boš videl, kako boš po poroki zadovoljen z življenjem v našem mestecu.«

Slapar se je zasmehal svaku na vsa usta. »Oženil? Čemu le? Kaj pa mi manjka? Nobenih skrbi nimam. Če se mi zahoče ženske, si jo tudi dobim. Za dolgo, kakor več, se ne držim nobene. Kako le! Nad vse cenim osebno svobodo. Če misliš, da bom zmogel igrati človeka, kakor je moj šef dr. Zeba, me slabo poznaš! Kaj pomaga Zebi denar in politična veljava, ko je suženj svoje žene in svojih otrok, suženj svoje stranke in svoje pisarne! Sicer pa zahteva naš čas velikopoteznih ljudi, ne pa takih, ki se ukvarjajo samo s svojo že-

no, otroki in pisarno. V svetu se dogajajo velike stvari. Zdaj ni važno, kako si bo ta ali oni odvetniški koncipient uredil svoje življenje, kdaj bo napravil izpit in odprl pisarno, katero dekle bo osrečil in koljko otrok bo imel, marveč, kam se bo okrenila Evropa. Ali na levo? Ali na desno? Ali ne vidiš, kako se oboružuje Nemčija in kako Hitler čedalje glasneje razbija po mizi? Važno je za nas Slovane, ali bomo vzdržali naval fašizma ali ne. Posebej pa je važno, kaj bo z nami Slovenci. Bomo ostali ali nas bodo pogazili Nemci, ko bodo začeli svoj pohod po Evropi?« Slapar je zajel sape in vročično nadaljeval. »Moč Sovjetske zveze raste. Rusija se utrjuje na znotraj in na zunaj. Tudi zapadne demokratske države ne drže križem rok. Kdo bo šel s tem, kdo z onim? Kdo bo zmagal? Ali stara demokracija ali tako zvani novi red v Nemčiji in Italiji ali pa ljudska demokracija naših vzhodnih bratov? Vidiš, Ivan, to so vprašanja, ki pretresajo svet.«

Včasih je Slapar, zanesen po svojih besedah, pozabil, da je na kolesu, zaostal je ali zdrvel naprej, da ga je moral Dobnik počakati ali pognati kolo. Vendar mu ni ugovarjal in ga tudi ni prekinjal. Predobro ga je poznal. Vsak ugovor bi sprožil še večji plaz svakovih besed. Ali ni tako govoril že pred leti? Se ne bori že od nekdanj z besedami za nekaj, kar je njemu samemu nejasno? In kaj je storil doslej?

»Aj, takole pozno jeseni,« se je Slapar, ki ni mogel molčati, spet oglasil, »ko boš imel v kleti vino, bo lepo! Upam, da boš povabil kdaj tudi večjo družbo. Sedeli bomo zunaj pred kletjo, pili in se pogovarjali. Zame ni nič lepšega! Sediš pod drevjem, pred teboj kozarci zlatega vina, ti pa govoriš, govoriš. Kaj vse ti pride na misel! In vse te poslušam, vsaka tvoja beseda najde odmev v poslušalcih. Sonce polagoma zahaja, nekje iz vinograda prihaja mrak. Za nekaj časa umolkneš in prisluhneš, kako se življenje naokoli umirja in slednjic utihne. Tedaj zapoješ. Daleč sega tvoj glas! In spet primeš v roko kozarec in srkneš, prežlahtno vino. Povej, Ivan, ali je kaj lepšega na svetu? Ti si doslej vse premalo cenil vino, a zdaj se ga boš navadil in boš videl, kako čudovita pijača je to! Če ne boš imel od svojega vinograda ničesar drugega kakor nekaj takih uric, boš imel mnogo!«

Zadaj je zatrobilo.

»Pazi, Milan!« je zaklical Dobnik in krenil na rob ceste.

Nekaj sekund pozneje je privozil mimo nov, temnomodro pobarvan avto.

»Ni bil Munda?« je vprašal Slapar, ko sta bila spet sredi ceste.

»Munda z ženo, najbrž gresta v vinograd. Munda je moj сосед na Vinskem vrhu!«

(Dalje prihodnjic)

P r o g r a m

kmetijskega visokošolskega tedna v Sekiri

Letošnji kmetijski visokošolski teden Slovenske kmečke zveze v Zadrudnem domu v Sekiri ob Vrbskem jezeru prične v ponedeljek, dne 15. marca 1954 zjutraj ob 1/2 9. uri z naslednjim sporedom:

ponedeljek, 15. marca:

1. Ing. Matevž Krasnik: Rentabilnost kmetijskih rastlin v Zilji, Rožu in Podjuni ter na Gurah
2. Prof. ing. Vinko Sadar: Izkoristimo zadnjo možnost za boljši in večji pridelek krme
3. Ing. Jože Španering: Stročnice, oljnice in krompir v naši tržni proizvodnji
4. Kmet. tehnik Ferdo Hobel: Koliko semenja potrebujemo in koliko ga lahko pridelamo

torek, 16. marca:

1. Agrarni svetnik France Vernik: Smer naše živinoreje z ozirom na to, da smo prekoračili proizvodnjo mesa in mleka v letu 1938
2. Prof. ing. Ivo Jelačin: Uspešna reja in pitanje živali s pretežno domačo krmo
3. Dr. Marijan Pavšič: Najpogostejše vzrejne in dedne boleznj živine
4. Ing. Nace Nachbar: Pasemsko vprašanje na Slovenskem Koroškem

Sreda, 17. marca:

1. Blaž Singer: Naše kmečko gospodarstvo včeraj, danes in jutri
2. Prof. ing. Jože Levstik: Kmet kot proizvajalec v našem družbenem razvoju
3. Kmetijski svetnik Karl Hindisch: Bolniško in starostno zavarovanje v kmetijstvu
4. Dr. Mirt Zwitter: Nadaljnja izgradnja našega kmetijskega združenstva

četrtak, 18. marca:

1. Prof. dr. Ludwig Löhr: Kmetova pot v bodočnost
2. Martin Zechner: Potreba obnove naših kmečkih gozdov in pot k njihovega pravilnejšemu izkoriščanju

3. Prof. ing. Bogdan Žagar: Perspektive v razvoju lesne industrije in naš kmečki gozd
4. Ing. Evgen Lutman: Sekanje, merjenje in vnovčenje lesa

petek, 19. marca:

1. Ing. Marko Polcer: Proizvodni in tržni pogoji za naše sadje
2. Prof. ing. France Adamič: Potrebe obnove v sadjarstvu in izkušnje pri tem
3. Tomo Kupper: Aktualna vprašanja pri obdavčenju kmetijstva. (Udeleženci naj prinesejo s seboj svoje davčne listine, posebno odlok o davčni vrednosti posestva (Einheitswert) in davčne izjave, ki so jih dobili za leto 1953 (Einkommensteuer), da dobijo lahko potrebna pojasnila in navodila). Predavanja pričnejo vsak dan ob 1/2 9. uri. Po vsakem predavanju je dodeljenih 30 minut za stavljanje vprašanj. Konec predavanj je vsak dan okoli 16 ure. Od 16,30 do 18,30 ure je za stalne udeležence še poseben čas za stavljanje vprašanj na predavatelje, ki se nanašajo na posebne želje udeležencev.

Prometne zveze v Sekiro

Po prihodu prvih jutranjih vlakov in avto-

busov v Celovec vozi iz Celovca — „Auto-bahnhof“ ob 3/4 na 8 avtobus v Sekiro (smer Otok — Maria Wörth). Izstopiti je treba na avtopostaji „Sekirn-Wienerheim.“ Vsak dan vozi k večernim vlakom in avtobusom v Celovcu iz Sekire avtobus ob 17,20 uri, ki pride v Celovec ob 17,50 uri.

Udeleženci iz Rožeka, Loge vesi, Skofič in Hodiš imajo zjutraj v Sekiro avtobus, ki vozi iz Rožeka ob 6 uri zjutraj. V isto smer nazaj vozi avtobus iz Sekire ob 17,58 uri.

Prenočevanje in prehrana v Sekiri

Udeleženci, ki hočejo prisostvovati predavanjem skozi cel teden oziroma dva ali tri dni, lahko v Zadrudnem domu dobijo prenočišče in prehrano. Prenočišče stane 10 šil. za noč, prehrana pa 12 šil. Stalni udeleženci, ki kupijo vstopnice pri krajevnih poverjenikih, imajo popust. Vsak udeleženec naj prinese brez-pogojno copate s seboj, da ne bo Zadrudni dom preveč onesnažen. Glede pocenitev pri vožnji z vlaki in avtobusi se posvetujte s krajevnimi funkcionarji Slovenske kmečke zveze, ki imajo tudi vstopnice v predprodaji.

Pred vigredno setvijo je v lastno korist vsakega kmetovalca, da se udeleži predavanj — in sicer vseh — letošnjega kmetijskega visokošolskega tedna Slovenske kmečke zveze.

Sadne sorte, primerne za tujsko-prometne kraje

Beličnik (Weisser Klarapfel). Zgodnje jabolko, zori okoli 20. julija, črvivi sadije uporabni v toplih letih vsaj za kuhinjo že okoli 15. julija. Sad je srednje debel, belorumen, izvrstnega okusa in lepe zunanosti ter ga vedno lahko in dobro prodamo. Tudi za sušenje na soncu se dobro obnese, ker zori v času vročine. Pravčasno obran se v kleti zdrži 2 do 3 tedne. Pred popolno zoritvijo obran in shranjen v kleti, je veliko sočnejši kot popolnoma na drevesu prezorjen. V tem slučaju postane bolj mokast. Sad je zdrav razmeroma zelo odporen proti krastavosti. Tudi drevo je odporno. Celo cvet se je izkazal zelo odporen, ko je ob lanskem mrazu ob cvetenju srednje dobro obrodil.

Je to torej sorta, ki jo moramo na vsak način, kjer je podan trg, v večjem obsegu gojiti, po eno drevo za dom pa povsod. Pri rednem gnojenju rodi redno, vsako leto.

Pisana julijevka (Bunte Julibirne). Zgodnja hruška, zori koncem julija, plodovi srednjedeбели, na sončni strani rdeče prižasti. Gotovo jih kot eno prvih zgodnjih hrušk lahko in drago prodamo in upam, da pri nas še nekako uspevajo, nimam pa še dosti lastnih izkušenj.

Klapovka (Klapps Liebling). Zori avgusta, plod debel z lepimi rdečimi lici, osnovna barva rdeča.

Robertov muškatelec (Roberts Muskateller). Sad droben, rdečeličen, vsako dru-

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Kadar prideš v zadrego

Če si nenadoma dobila obisk, nikar ne izgubljal glave, ker nimaš gostu kaj postreči. Urno se zasukaj in poskusi enega izmed naslednjih receptov:

1. Vzemi 10 dkg najcenejših piškotov in jih zmelj na stroju za mletje orehov, če pa tega nimaš, jih stolci. Zmešaj jih z 10 dkg masla, dodaj sladkorja, malo kakava in ruma. To zmes dobro zmešaj in namaži na oblat, ki si jo kupila v trgovini, z drugo oblatjo pa pokrij. Postavi za nekaj časa na mrzlo, potem pa z ostrim nožem nasekaj majhne četverkotnike.

2. Pripravi zdrobljene piškote (kot zgoraj), 10 dkg masla, sladkorja in malo ruma ter dobro zmešaj. Razdeli zmes na dva enaka dela ter dodaj enemu malo kakava. Lahko porabiš tudi rumenjaki, toda ni nujno potreben. Iz zmesi delaj majhne kroglice, ki jih povaljš v zmlati ribani čokoladi.

3. Vzemi suhe fige, suhe slive, malo orehov ali mandeljnov, lahko tudi suho sadje in sadne želeje ter vse skupaj zmelj na stroju za mletje mesa. Dodaj pomarančni sok in nekaj ruma ter dobro zmešaj. Iz zmesi delaj majhne kroglice, ki jih povaljš v sladkorju (kristalu) in na deski nekoliko posušiš.

Vsi ti kolački držijo dalj časa, zato jih lahko pripraviš kadar koli in imaš nekaj na zalogi.

V stanovanje spadajo tudi cvetlice

Soba, v kateri je okusno razvrščenih nekaj cvetličnih lončkov in nekaj vaz s cvetjem, ima vedno poseben čar. Po teh rastlinah spoznamo značaje stranovalcev. Vsaka žena bi se morala naučiti pravilnega ravnanja s cveticami. Posebno bi morala poznati za vsako rastlino primerno posodo. Posamezni cvet terja visoko, vitko čašo, cvetoče veje pridejo le v trebu-

šatem vrču do prave veljave. Poljske cvetlice so najlepše v glinasti posodi, nageljni in krizanteme pa sodijo edino v steklene vaze. Prostor, kamor postavimo cvetlice, izberemo po svojem okusu. Nikoli pa ne bi smela biti pogrnjena miza brez cvetlic.

Krompir kot lepotično sredstvo

Nikar se ne čudite, da je krompir lepotično sredstvo. Če imate masno in nečisto kožo, preizkusite naš nasvet. Surov krompir, ki mora biti seveda zdrav, morate dobro oprati. Nato ga zrežite na rezine in si z njimi natrite obraz, ki ste si ga seveda prej temeljito očistile. Pustite, da se sok na koži posuši in tako učinkuje na polt. Če boste s takim negovanjem dalj časa nadaljevale, boste lepo očistile obraz zajedalcev.

Za nego lahko uporabljate tudi kuhan krompir. Z njim se boste rešile starih, trdovratnih črnih pik. Krompir skuhajte in ga zmečkajte v kašo. Še vročega denite na belo krpo in jo položite na obraz, kjer imate največ črnih pik. Ko se bodo omehčale, jih boste z lahkoto iztisnile.

PRAKTIČNI NASVETI

Kadar pričakujemo goste, ne smemo pozabiti, da soba ne sme biti zatohla. Odprimo okna na stežaj in jo dobro prezračimo, preden pridejo.

★

Povoščeno platno ostane dolgo časa lepo, če ga umivamo samo z mlekom.

★

Če se ti je prismodil riž, se da še rešiti. Postavimo lonec v skledo, polno vode, seveda ne sme teči v lonec. Ko se iz riža ne

Kostum iz debelega volnenega blaga. Jopica ima stoječ ovrtnik, dva velika žepa in dve vrsti gumbov ter se spodaj tesno prilaga k telesu. Krilo je ozko z globoko gubo.

Obleka iz volnenega blaga z moško fasono in ozkimi dolgimi rokavi. Na spodnjem delu obleke sta dva vrezana žepa in dve globoki gubi.

dvigne več para, ga predenemo v drug lonec in ga kuhamo do konca.

★

Steklo lahko sami režemo s škarjami, če držimo stekleno ploščo pod vodo.

go leto sicer jako poln, imam pa vtis, da se radi drobnosti ne nabere posebno veliko sadu in mislim, da je julijevka priločljivejša.

Viljamovka (Williams Christbirne). Na Južnem Tirolskem jo goje v velikem. Pri nas rada pozeba. Zori začetkom septembra, je izvrstnega okusa, debela, rumena, na sončni strani včasih rjavo rdeča. V zavetni legi cepljena s precepljanjem na odporno drevo bi se najbrže obnesla, drevesca nam pa rad uniči mraz.

★

Za okolico mest in industrijskih središč bi prišle še pozneje zoroče sorte hrušk v poštev, ki jih imamo navedene v deželnem sadnem izboru, poudariti pa moramo, da zahtevajo namizne hruške v našem podnebnju vedno zavetne lege in še tu nikoli ne uspevajo tako kot jabolka v odprtejših legah, ker so pač namizne hruške primerne samo za toplejše lege.

Avranška zori septembra, Gelertovka oktobra, Boskovka oktobra do novembra, Kleržojevka oktobra do novembra in Pastorovka od novembra do januarja.

Ing. Marko Polcer

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

"Ne more vsaka sodnija rešiti vsako pravdo!,"

I.

To je rek, ki si ga je treba dobro zapomniti in dobro premisliti, bodisi, da je kdo tožen, ali pa, da hoče sam koga tožiti.

Pri tem vprašanju pa je dvojje mogoče: Tudi če tožitelj ali toženi ne prideta pred pravo sodnijo, je mogoče, da to zakon dovoli, ako sta oba zadovoljna s to in tako sodnijo, ali pa, da je toženi pri prvi razpravi pozabil takoj povedati, da s to sodnijo ni zadovoljen, ker pravi zakon kaj drugega, ali pa toženi sploh ni vedel kdaj in če sploh more kaj prigovarjati.

Zakon pravi in zahteva na primer, da se mora vsaka tožba vložiti pred stvarno in krajevno pristojno sodnijo. Kaj pa to pomeni? Stvarno pristojna so na primer okrajna sodišča, to so — bolj na kratko povedano — sodišča na deželi, ne pa v večjih mestih, kjer imamo tudi deželna sodišča, kjer sedijo za sodnijsko mizo najmanj trije sodniki, ki rešijo spor. Ker sodijo v takih krajih ali mestih kako stvar kar trije sodniki, je jasno, da je to bolj važna ali večja stvar, kakor tista, za katero zadostuje le en sodnik! En sam sodnik more reševati sodnijske zadeve pri okrajnih sodnijah (nemško Bezirksgericht) v prvi vrsti, v sporih do vrednosti štirih tisoč šilingov; kar je po številki ali pa po vrednosti več, mora po zakonu priti pred deželno sodišče (nemško Landesgericht).

Če torej kakšna zadeva, ki presega vrednost 4000 šilingov, pride pred okrajno sodišče, kjer sodi samo en sodnik, bo mogoče ta sodnik že pri prvi razpravi rekel strankam, da je pravilno, če odstopi to stvar deželnemu sodišču. Mogoče pa je tudi, da bo kar molčal, mogoče bo stvar poznal in bo hotel komu pomagati, pa bo tih; za ta slučaj pa mora toženi, za kate-rega je mogoče bolj važno, če to zadevo rešujejo trije sodniki, — že pri prvi razpravi, ali pa pri prvem naroku (»erste Tagsatzung«) ugovarjati temu, da zadeva ne bi prišla pred tri sodnike ali pred deželno sodišče in se mora to zapisati tudi v zapisnik! Potem vpraša sodnik tožitelja, ali mu je prav, da tožbo odstopi kar na pristojno deželno sodišče, da gre hitreje in cenejše.

Če pa sodnik molči, mora tožitelj sam staviti ta predlog, ker bi sicer sodnik moral tožbo kratkim potom zavriniti, ker je nepristojen! Na vsak način pa mora tožitelj toženemu plačati stroške te prve razprave ali prvega naroka, ker prave sodnije ni zadel!

To je samo en primer in še ta ne drži vedno, ker spadajo na primer vprašanja v zapuščinskih zadevah — tudi, če gre za večjo vrednost — vendarle pred tisto okrajno sodišče, kjer se je obravnavalo zapuščino! Tako bomo našli še mnogo predpisov o vprašanju, kje smemo tožiti ali biti toženi, pa tudi nekaj izjem, ker ima pač vsak predpis, tudi svojo izjemo, ki jo je treba poznati!

Odprimo pot napredku tudi na Radišah

V nedeljo smo imeli na Radišah ob lepi udeležbi predvolilno zborovanje naše »Gospodarske stranke«. Govornik Janko Ogris iz Bilčovsa nam je razložil pomen občinskih volitev in važnost preudarnega gospodarjenja v občini. Občino naj upravljajo zanesljivi in značajni možje, ki se niso odtujili svojemu rodu in imajo razumevanje za gospodarski in kulturni napredek naših vasi. Naši kraji so utrpeli že preveč škode zaradi šovinističnega hujskanja in umetno ustvarjene narodnostne mržnje in bo sosedske odnose med obema narodoma na Koroškem treba v bodoče urejevati na podlagi upoštevanja obojestranskih pravic in potreb. Tudi iz tega vidika naj volivci ocenijo, komu bodo dali svoje zaupanje pri volitvah v občinske odbore. To zaupanje zaslužijo na Ra-

dišah vsekakor kandidati na listi »Gospodarska stranka«.

Tudi pri nas so dobili pristaši ÖVP in VdU povelje za Celovca, naj se združijo v skupno Heimatliste, a so se pri pogajanjih stepli in bodo šli ločeni na volitve. Ob tej razprtiji v nazadnjaških in šovinističnih vrstah bo hvaležna naloga nas vseh, da pridobimo za našo »Gospodarsko stranko« čim več volivcev, ki si že davno želijo, da bi se v občinskem gospodarstvu pri nas spremenilo na bolje in popravilo, kar je bilo v zadnjih 40 letih vsled nazadnjaštva dosedanjih »izvoljencev« zamujenega in zanemarjenega. Glasujemo v nedeljo vsi za kandidate »Gospodarske stranke«, da bodo lahko prezračili občinski urad in se zavzeli za napredek naših gorskih vasi.

Volivci občine Ledence!

Za letošnje občinske volitve so se iz strahu pred popolnim porazom po vsej Koroški združili v enotno fronto vsi tisti, ki v svojem sovraštvu do vsega, kar je naprednega in kar je slovenskega, ne poznajo nobenih meja. Na istem položaju so se znašli šovinistični nestrpnosti iz ÖVP in VdU, ki so se zakleli, da skupno nastopijo proti naprednim gibanjem v deželi, da se enotno borijo proti socialistom, ki — kakor pravijo — Koroško prodajajo in potom dvojezičnega šolstva tudi slovenizirajo; hkrati pa združeni hočejo nastopiti proti gospodarski okrepitvi koroških Slovencev.

Znano je, da se je s to združenostjo pogajalo tudi vodstvo Krščanske demokratske stranke, toda zavedno slovensko ljudstvo nikjer ni nasedlo zlaganim parolam, marveč je odločno odklonilo sodelovanje z najhujšimi sovražniki slovenskega naroda na Koroškem. Le tukaj v Ledenicah so zakleti sovražniki slovenskega naroda z lepimi parolami uspeli, da so pridobili posameznike, da so dali svoje pošteno ime za stvar, ki našemu narodno zavednemu človeku nikdar ne more koristiti.

Ledinčani, zavedni slovenski kmetje in delavci občine Ledence! Ne pustite se motiti od ljudi, ki vam ne želijo dobro.

Neužitna politična rihta

Razmeroma dolgo je trajalo, preden je javnost izvedela, kako „jasno stališče“ in „zdravo gledanje“ imata Tischler in Muri na občinske volitve. Najbolj vidno se je to razodelo v Ledenicah in Beli, kjer se je Krščanska ljudska stranka odkrito spečala z OeVP- in VdU-jevci in šla na skupno „heimattrue“ listo proti interesom slovenskega ljudstva in vsega demokratičnega prebivalstva.

V Ledenicah so krstili to zmes za „Wirtschaftsblock“, v občini Bela pa sta skušala biti kapelški grof in emigrant Muri posebno modra in diplomatična, misleč, da volivci nimajo bistrih oči in lastnih možganov.

Slučajno nam je prišel v roke dokument hnavske dvoiličnosti — dvojezični letak tega divjega zakona, ki z zelenimi črkami (to barvo so nekoč posebno obrajtali Landbundovci in Hajmatšiclerji) vabi na eni strani »Beljane« (kdo so le-te spake, se vprašujejo Belani) v »Krščansko« volilno skupnost Bela“ in jih poziva: „Dajte vaše glasove krščanskim možem te liste“, na drugi strani pa „Vellacher-je“ v nemškem jeziku priporoča le »Einheitsliste Vellach«, dočim jim o krščanstvu in krščanskih možeh ne črhe niti besedice. Očitno so dvoiličnejši takole računali: Purgarji, forštnarji, in naciji niso posebno farško navdahnjeni, zato jih pustimo s krščanstvom raje pri miru, saj jih brez tega že itak imamo, slovenski kmetje pa so bolj pobožni ljudje, zato

Ne pustite se zavesti zaradi poštenih imen nekaterih kandidatov in ne nasedajte zlaganim obljubam skupne šovinistične in protislovenske reakcije, ki se skriva pod imenom »Wirtschaftsblock«.

Volivci občine Ledence!

Kdo bo po volitvah odločil o občinski politiki v Ledenicah? Ne bodo o tem odločali zlorabljeni domačini, ki kandidirajo na listi »Wirtschaftsblock«, odločalo pa bo o vprašanih naše občine tuje šovinistično vodstvo združene reakcije ÖVP-VdU v Celovcu, o naših zadevah bodo torej odločali ljudje, ki so naši najhujši nasprotniki.

Ledinčani, slovenski volivci! Dobro premislite pred volitvami in ne dajte svojih glasov tistim, ki hočejo mirnega sožitja v deželi, marveč je njihov program le nebrzdano šovinistično hujskanje proti enakopravnosti slovenskega ljudstva in slovenskega jezika. Ne pustite se zavesti od krajevnih razmer v socialistični stranki, marveč upoštevajte, kdo v deželi najbolj strupeno nastopa proti slovenski manjšini na Koroškem.

Spreglejte nepošteno igro, ki jo pri nas v občini igra Slovecem in napredku sovražna reakcija in ne dajte svojih glasov za ÖVP-VdU-jevski »Wirtschaftsblock«!

jim pokadimo pod nos s krščanstvom in jih bomo dobili na lim. Zavedni Belani pa pravijo, da so se farizejski računarji le uračunali.

In še eno znamenitost vsebuje zeleni letak: namreč listo kandidatov te samo za slovenske volivce s krščanstvom zabeljene volilne godlje. Grof Thurn je začasno pozabil na svojo plemenitost in se je na kandidadni listi ponižal in spremenil v skromnega »gozdnege posestnika — Forstwirta«, da bi bolj sodil med kmete (še čudno, da se ni nazval kar za bajtarja ali celo za ubogega cestinarja), emigrant Muri pa je čez noč postal pristen »kmet p. d. Pristunik«, čeprav pravijo v Kortah, da se tudi v svežem planinskem svetu še ni znebil zatohlega duha iz Tednikovega uredništva in da se ga še vedno drži kronični duh po belogardizmu.

Zavedni Belani vsekakor menijo, da ÖVP-jevsko, VdU-jevsko, KLS-ovska politična rihta pri volivcih ne vzbujajo preveč apetita in napovedujejo, da se bodo gospodje, ki so jo skuhal, sami ob njej zadušili.

Marsikje okrog Železne Kaple pa menda že znajo na pamet naslednjo popevko:

OeVP + VdU + KLS

gosposko je skuhana zmes.

Ce pride k nam Muri

pokažem mu duri,

če pa grof prisopiha

in z njim Švegl Miha

se nos nam zaviha,

vsak krepko zakiha:

ha-či, ha-či, ha-či

ta godlja pa res za nas ni.

Spet je bela smrt kruto gospodarila

Ob koncu preteklega tedna so plazovi zahtevali številne žrtve v smučarskih krogih.

V soboto okoli poldne je plaz zasul na Heimbachjöchlu pri Hochsölden štiri nemške turiste, dva moška in eno žensko. Tretji moški se je rešil s lastnimi silami iz snežnih mas, ostale pa so izkopal že mrtev. V nedeljo sta zdrsula v Fieberbrunn-St. Johann dva plazova, od katerih je eden zasul tri smučarje, od katerih sta se mogla dva sprostiti, dočim še ene žene, vdove in matere treh otrok, do ponedeljka še niso našli. V bližini Rettenbachjoch je plaz zasul dva nemška turista. Ko so zvedeli za nesrečo, se je takoj napotilo nekaj planinskih vodij in alpskih orožnikov na kraj nesreče, kjer so oba mrtva turista z največjimi težkočami izkopal ter prepeljali v Sölden, kjer sta se nahajali tudi ženi ponesrečenec. Prav tako je v nedeljo zdrvel med Gaiskopfum in Freikopfum na področju Gerlossteina silen plaz, ki je zagrebel štiri osebe, od katerih pa so očitno nesreče mogli tri še žive rešiti, dočim je bil četrti že mrtev. Južnovzhodno občine Jochberg na severnem pobočju Kitzsteina je v nedeljo opoldne zdrvel plaz in potegnil s seboj tri smučarje.

Dve težki nesreči sta se primerili tudi na Štajerskem. Na Velikem Schoberju se je odtrgal plaz, ki je zasul tri turiste. Plaz je bil 1 kilometer dolg in ponekod 12 metrov visok. Dva smučarja sta dogodek opazovala ter sta nemudoma alarmirala rešilno službo. Kmalu je bilo okoli 100 reševalcev na prostoru, ki so ob bakljah in žarometih iskali ponesrečenca. Psi so izsledili najprej dve smučki palci in končno so našli tri mrtve smučarje.

V Prebichlu je plaz zajel dva smučarja. Eden od teh je našel smrt, drugi se je

mogel po dvournem naporu sam rešiti iz snežnih mas.

Tudi pri Kaprunu je odnesel plaz nekoga delavca z gradbišča Moserboden preko neke strmine tri sto metrov v globočino, kjer je našel smrt.

Sportni drobci

Teden dni svetovnega smučarskega prvenstva v alpskih disciplinah v Aare na Švedskem je preteklo nedeljo šel h kraju. Posebna značilnost te prireditve je bila v tem, da so kot najboljši na svetu priznani avstrijski tekmovalci v prvih dneh prvenstva povsem odpovedali, šele zadnje dva dni tekmovanja sta prinesla avstrijsko zmago, zato toliko bolj prepričljivo.

Prvi dan v slalomu za moške je zmagal Norvežan Stein Eriksen in tako osvojil naslov svetovnega prvaka v slalomu.

Tudi v veleslalomu je bil Stein Eriksen uspešen in si s tem pridobil drugi naslov svetovnega prvaka.

Prvi naslov svetovnega prvaka je za Avstrijo dosegla Klecker s svojo zmago v slalomu za ženske. V nedeljo pa so avstrijski tekmovalci Pravda, Strolz in Oberaigner lahko zabeležili sijajen uspeh s tem, da so v smuku zasedli vsa prva tri mesta.

Prvak trojne alpske kombinacije je postal Norvežan Stein Eriksen in pri ženskah Švicarka Ida Schöpfer. Po moštveni oceni so najboljšje odrezali avstrijski tekmovalci pred švicarskimi in francoskimi.

Norvežan Stein Eriksen, ki je postal svetovni prvak v slalomu in veleslalomu ter bil prvi v trojni alpski kombinaciji.

Zadnja vest iz Egipta

V Egiptu še vedno vre. Kakor pravi zadnje Reuter-poročilo (ki smo ga prejeli šele, ko je bil članek na 2. strani že dotiskan), je general Naguib spet vzel v svoje roke vso oblast v državi. Ostal je predsednik republike in od Nasserja spet prevzel tudi mesto ministrskega predsednika in predsednika revolucijskega sveta. Pravijo, da bo prav tako nazaj prevzel od svojega rivala Nasserja še funkcijo vojaškega guvernerja, ki mu jo je izročil šele zadnje dni. Abdel Nasser je postal spet namestnik ministrskega predsednika, kar je bil tudi pred nedavnimi razburljivimi dogodki.

Poveličevanje Mussolinija — to je njihovo krščanstvo

Kako se kronikarji pri Tedniku vedno in povsod, ob vseh mogočih in nemogočih priložnostih s svojim krščanstvom trkajo na prsi, menda ni več potrebno posebej povedati in ožigosati njihovo hlinjenje pri tem. Saj smo prav sedaj v predvolilnem času in že dostikrat prej imeli dovolj prilike spoznati, kaj vse sodi v njihovo »krščansko« moralo.

Povsem odlično pa se je uvrstil v njihovo splošno linijo povezovanja tudi z bivšimi nacisti v VdU-ju članek v zadnji številki Tednika-Kronike, ki ne predstavlja nič manjšega kot strastno poveličevanje bivšega fašističnega diktatorja Italije Benita Mussolinija. Pod krinko spomina na obletnico lateranske pogodbe iz leta 1929, s katero je bilo urejeno razmerje med tedaj fašistično Italijo in Vatikanom, so dobesedno zapisali, da je »zadevo mogel rešiti le tak, ki je imel močno roko in se ni oziral na parlament in to je bil šef italijanske vlade Benito Mussolini«. To je torej ideal prodancev v Mohorjevi hiši: močna roka diktatorja, ki se ne ozira na parlament — tedaj vsaj še nekoliko demokratično ustanovo v Italiji. Tednikarji v Mussoliniju vidijo tudi samo tistega, ki je »napravil krasno cesto iz mesta do Trga sv. Petra«, ter pri tem očitno pozabljajo kakšno gorje je Mussolinijev in z njim povezani nemški fašizem prizadejal ljudskim množicam v Italiji sami, pa še posebej v Slovenskem Primorju in na jugoslovanskih tleh. Njim je glavno to, da je Vatikan lahko tudi posvetna država in da dobi krasno cesto, zgrajeno od fašističnega diktatorja; za to ceno se jim pač izplača poveličevati prvo in poleg Hitlerja

glavno osebnost svetovnega fašizma — Mussolinija. To so njihovi ideali, to je njihova politična smer, sklicevanje na krščanstvo (pa tudi na slovenstvo včasih) jim je samo krinka za vse to.

„Bauer, ich verstehe deine Sprache nicht!“

(Nadaljevanje s 1. strani)

odvisnosti v zgodovini in danes. Stari Vöfl je pokazal najnovejši primer, kako se je grof s svojo družino prav v zadnjih letih vedno spet postavil proti zgraditvi ceste na Lobnik, ker pač tam nima svojih gozdov, pa čeprav se danes v svojem zlaganem programu zavzemajo tudi za to cesto.

Naibolj živahno pa je postalo, ko se je zvedelo, da pri Besserju, kjer se je zbrala gospoda, da govori ljudstvu. Miha Švegl iz vdanosti do gospode lomi svoje ponižne pripombe v nemščini. In ko se je nadalje zvedelo, da se je kandidat — kmet Muri oprostil, da se ne more udeležiti zborovanja, ker se pač ni hotel pomešati z ljudstvom, pred katerim je že enkrat zbežal, je postalo vsem jasno, da gospoda ne more zastopati koristi naših kmetov in delavcev, saj je že iz zgodovine znan odgovor oholega predstavnika gospode našemu kmetu na knežjem kamnu: Bauer, ich verstehe deine Sprache nicht!

To bodo Belani gospodi povedali tudi v nedeljo z glasovanjem za

Kmečko delavsko volilno zvezo občina Bela